

รายงานเฝ้าระวัง การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๖๐

Teenage Pregnancy Surveillance Report,
2017

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560
Teenage Pregnancy Surveillance Report, 2017

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560
Teenage Pregnancy Surveillance Report, 2017

ที่ปรึกษา	นายแพทย์กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง นายแพทย์ประวิช ชวชลาสัย	นายแพทย์บุญฤทธิ์ สุขรัตน์ นายแพทย์มนัส รามเกียรติศักดิ์
บรรณาธิการ	นางปิยะรัตน์ เอี่ยมคง นางสาวกมลชนก คชฤทธิ์	นายธัชณัท พันตรา
จัดทำต้นฉบับ	นายสมสุข โสภานิตย์ นางสาวอารีรัตน์ จันทร์ลำภู นางสาวศุภรานันท์ ยุทธโกวิท นางสาวสุภาพร สมบัติ	นางสาวพิมลพร ธิชากรณ์ นางสาวลดาวัลย์ จิตขาว นางสาวนุชนาฏ ชิตตะคุ นางสาวพิมพ์ภิกา ยะคำป้อ
ผลิตและเผยแพร่	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000	

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560 เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กลุ่มเป้าหมายคือหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ และบริการตรวจหลังคลอด ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่เฝ้าระวังฯ ของช่วงเวลาที่กำหนด โดยยินยอมตอบแบบสอบถามทั้งหมด 21 จังหวัด เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังฯ รูปแบบ web databases แบบออนไลน์ ดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์ตามรายละเอียดการคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการที่มารับบริการฝากครรภ์ ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ของทุกปี (วันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม) โดยผู้ป่วยเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง หรือเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลผ่านการอบรมในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถตอบแบบสอบถามด้วยตัวเองได้ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด - ต่ำสุด ผลการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560 มีดังต่อไปนี้

แม่วัยรุ่นทั้งหมดที่ยินยอมตอบแบบสอบถามโดยสมัครใจ จำนวน 5,319 ราย จำแนกเป็นแม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ ร้อยละ 80.7 และบริการหลังคลอด ร้อยละ 19.3 เฉลี่ยอายุ 17 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.8 มีสถานภาพสมรสคู่หรือปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน ร้อยละ 91.2 ส่วนมากเป็นการอยู่กินด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ก่อนตั้งครรภ์พบแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 49.0 ซึ่งหลังจากตั้งครรภ์ พบว่า แม่วัยรุ่นที่เรียนในระบบนั้น หยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 37.5 ส่วนแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้อยู่ในระหว่างการศึกษา พบว่า ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 44.7 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.0 หลังจากตั้งครรภ์แล้ว ไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้าน เพิ่มขึ้นร้อยละ 54.9 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 26.0 ในส่วนของรายได้ แม่วัยรุ่นทั้งหมดมีรายได้ประจำ ร้อยละ 61.2 (ประมาณ 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน) ซึ่งแม่วัยรุ่น ร้อยละ 49.2 รับรายได้จากสามีหรือเพื่อนชาย

แม่วัยรุ่นทั้งหมด ร้อยละ 52.8 ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามรายอายุ สถานะการศึกษา และศาสนา พบว่าแม่วัยรุ่นที่มีอายุน้อยไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่อายุมาก แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่ไม่ใช่เรียนนักศึกษา และแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลามมีความตั้งใจในการตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอื่น ในเรื่องการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พบว่าไม่มีการคุมกำเนิด ร้อยละ 48.6 สาเหตุเพราะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ และไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแม่วัยรุ่นที่คุมกำเนิดมีร้อยละ 51.4 ส่วนใหญ่เป็นการคุมกำเนิดด้วยวิธีชั่วคราวอย่างเดียว ส่วนยาฝังคุมกำเนิด มีเพียง ร้อยละ 1.6 แม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ครั้งนี้ ร้อยละ 14.4 เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 16 ปี และฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 12 - 24 สัปดาห์ ร้อยละ 54.7

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 41.7 หลังจากที่ตั้งครรภ์แล้วพบว่าอาศัยอยู่กับฝ่ายชายหรือครอบครัวของฝ่ายชาย ร้อยละ 52.9 รองลงมา คืออยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 31.7 โดยหลังคลอดวางแผนที่จะเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 70.5 แม่วัยรุ่นกลุ่มก่อนตั้งครรภ์เป็นนักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนวางแผนกลับไปเรียนต่อ ร้อยละ 48.2 และอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ร้อยละ 40.0 ส่วนกลุ่มก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้เป็นนักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียน ได้แก่ กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ กลุ่มที่ประกอบอาชีพ และกลุ่มนักเรียน นักศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนมากวางแผนอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 70.6, 67.9 และ 50.7 ตามลำดับ ในช่วงระหว่างการตั้งครรภ์ มีแม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 48.2 ในด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์และค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และการคลอด ส่วนระยะหลังคลอดนั้น แม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 66.0 คาดว่าต้องการความช่วยเหลือในด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด ส่วนการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอด แม่วัยรุ่นที่มี

การวางแผนหลังคลอดเลือกที่จะคุมกำเนิด ร้อยละ 89.5 ด้วยยาฉีดคุมกำเนิด ยาเม็ดคุม และยาฝังคุมกำเนิด เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด สาเหตุเพราะต้องการมีบุตรอีก และแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย เป็นต้น

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 53.5 ส่วนหลังคลอดอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 43.5 และเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 74.2 โดยมีบิดามารดาของแม่วัยรุ่นเองเป็นผู้ช่วยดูแลบุตร ร้อยละ 56.1 สามีหรือเพื่อนชายเป็นผู้ช่วยดูแลบุตร ร้อยละ 47.2 การดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่นพบว่า ส่วนมากอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ซึ่งมีแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในระบบที่กลับไปเรียนต่อเพียง ร้อยละ 36.0 มีการคุมกำเนิดหลังคลอด ร้อยละ 88.4 เป็นฝังยาคุมกำเนิด ร้อยละ 66.8 และยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 37.1 ซึ่งในกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด มีสาเหตุเพราะแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย ส่วนข้อมูลการคลอดและสุขภาพของทารก อายุครรภ์ขณะคลอด 37 สัปดาห์ขึ้นไป ร้อยละ 90.8 คลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 84.1 น้ำหนักทารกแรกเกิดมากกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 90.2 และเกือบทั้งหมดมีคะแนน Apgar score มากกว่า 7 คะแนน ทั้งนาทีที่ 1 และนาทีที่ 5 ร้อยละ 97.6 และ 99.6 ตามลำดับ

ผลการเฝ้าระวังครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ควรพัฒนารูปแบบและคุณภาพของระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ครอบคลุมทุกบริการที่จำเป็นทุกด้านที่เป็นมิตรและได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค และจัดให้มีบริการให้คำปรึกษาการวางแผนครอบครัวในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในทุกกลุ่มอายุ และแนวทางการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น ในโรงพยาบาลทุกแห่ง และมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้โรงพยาบาลทุกแห่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560 - 2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 เพื่อลดปัญหาการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น

คำนำ

กรมอนามัย โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ตระหนักถึงปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ส่งผลกระทบในหลาย ๆ มิติ จึงได้ดำเนินการจัดตั้งระบบเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นขึ้น เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำผลการศึกษามาใช้กำหนดมาตรการในการลดอุบัติเหตุและกำหนดนโยบายในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่อไป โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ทุกคน ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่เฝ้าระวังฯ ในช่วงเวลาที่กำหนดที่ให้ความยินยอมในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 190 แห่ง ใน 21 จังหวัด

รายงานการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560 ฉบับนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และเพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

รายงานการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นฯ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากการทำงานอย่างเข้มแข็งของเครือข่ายเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นฯ ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์อนามัยที่ 1 - 12 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลที่อยู่นอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และโรงพยาบาลเอกชน ทั้ง 21 จังหวัด

กรมอนามัย โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการเก็บและบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นฯ ครึ่งนี้ หวังว่ารายงานการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560 ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลข่าวสารของการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นไปใช้ในการพัฒนางานสาธารณสุข การวางแผนการติดตามการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตที่จะเป็นประโยชน์ กรุณาแจ้งให้กลุ่มบริหารยุทธศาสตร์ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทราบด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง คณะผู้จัดทำยินดีน้อมรับฟังคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากท่านเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
กรมอนามัย

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	4
คำนำ	6
ส่วนที่ 1 รายงานผลการดำเนินงานโครงการแม่ข่ายรุ่น พ.ศ. 2560	
บทนำ	12
วัตถุประสงค์	13
การดำเนินงานโครงการแม่ข่ายรุ่น ณ จุดฝากครรภ์	
นิยามการดำเนินงาน	13
ประชากรการดำเนินงาน	13
พื้นที่การดำเนินงาน	14
ระยะเวลาดำเนินการดำเนินงาน	14
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	14
การดำเนินงานโครงการแม่ข่ายรุ่น ณ จุดตรวจหลังคลอด	
นิยามการดำเนินงาน	15
ประชากรการดำเนินงาน	15
พื้นที่การดำเนินงาน	15
ระยะเวลาดำเนินการดำเนินงาน	16
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	16
ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานโครงการแม่ข่ายรุ่น พ.ศ. 2560	
1. แม่ข่ายรุ่นทั้งหมด	
1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของแม่ข่ายรุ่น	20
1.2 ข้อมูลแม่ข่ายรุ่นกับครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง	24
1.3 ประวัติการตั้งครรภ์	27
1.4 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้	32
2. กลุ่มแม่ข่ายรุ่นที่มาฝากครรภ์	
2.1 การใช้สิทธิการรักษาระหว่างฝากครรภ์ และการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่ข่ายรุ่น	33
2.2 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่ข่ายรุ่นที่มาฝากครรภ์	35
2.3 ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของแม่ข่ายรุ่นที่มาฝากครรภ์	37
3. กลุ่มแม่ข่ายรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด	
3.1 การดำเนินชีวิตหลังคลอด	38
3.2 ข้อมูลสุขภาพมาดาและทารก	40
3.3 การคุมกำเนิดและความมั่นใจในการเลี้ยงบุตร	42
สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	44
เอกสารอ้างอิง	47
ส่วนที่ 3 ภาคผนวก	49

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแม่วัยรุ่นจำแนกตามประเภทการรับบริการ ในสถานบริการ พ.ศ.2560	20
ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามอายุ พ.ศ. 2560	20
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2560	21
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามสถานภาพสมรส พ.ศ. 2560	21
ตารางที่ 5 สถานะการศึกษาและอาชีพของแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ พ.ศ. 2560	21
ตารางที่ 6 สถานะการศึกษาระยะตั้งครรภ์หรือหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่ก่อตั้งครรภ์ มีสถานะเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2560	22
ตารางที่ 7 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่นในกลุ่มที่หยุดเรียน/ลาออก หรือพักการศึกษาชั่วคราว พ.ศ. 2560	22
ตารางที่ 8 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่นกลุ่มที่ก่อตั้งครรภ์ไม่ได้เรียนหนังสือ พ.ศ. 2560	23
ตารางที่ 9 รายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	23
ตารางที่ 10 แหล่งที่มาของรายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	24
ตารางที่ 11 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มที่มาฝากครรภ์พักอาศัยด้วย ในระหว่างก่อตั้งครรภ์ และขณะตั้งครรภ์ พ.ศ. 2560	24
ตารางที่ 12 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มหลังคลอดพักอาศัยด้วยในช่วงหลังคลอด พ.ศ. 2560	25
ตารางที่ 13 สัมพันธภาพในครอบครัวของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	25
ตารางที่ 14 ข้อมูลทั่วไปของสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	26
ตารางที่ 15 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	27
ตารางที่ 16 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามอายุ พ.ศ. 2560	27
ตารางที่ 18 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2560	28
ตารางที่ 19 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พ.ศ. 2560	28
ตารางที่ 20 ประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์และสามี หรือเพื่อนชาย พ.ศ. 2560	29
ตารางที่ 21 บุคคลใกล้ชิดที่มีประวัติการตั้งเมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี พ.ศ. 2560	30
ตารางที่ 22 อายุมารดาของแม่วัยรุ่นเมื่อมีบุตรคนแรก พ.ศ. 2560	30
ตารางที่ 23 ข้อมูลการฝากครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	31
ตารางที่ 24 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	32
ตารางที่ 25 แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560	33
ตารางที่ 26 การวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560	34
ตารางที่ 27 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560	35
ตารางที่ 28 บุคคลหลักที่แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์วางแผนให้เป็นผู้เลี้ยงดูบุตร พ.ศ. 2560	36
ตารางที่ 29 ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560	37

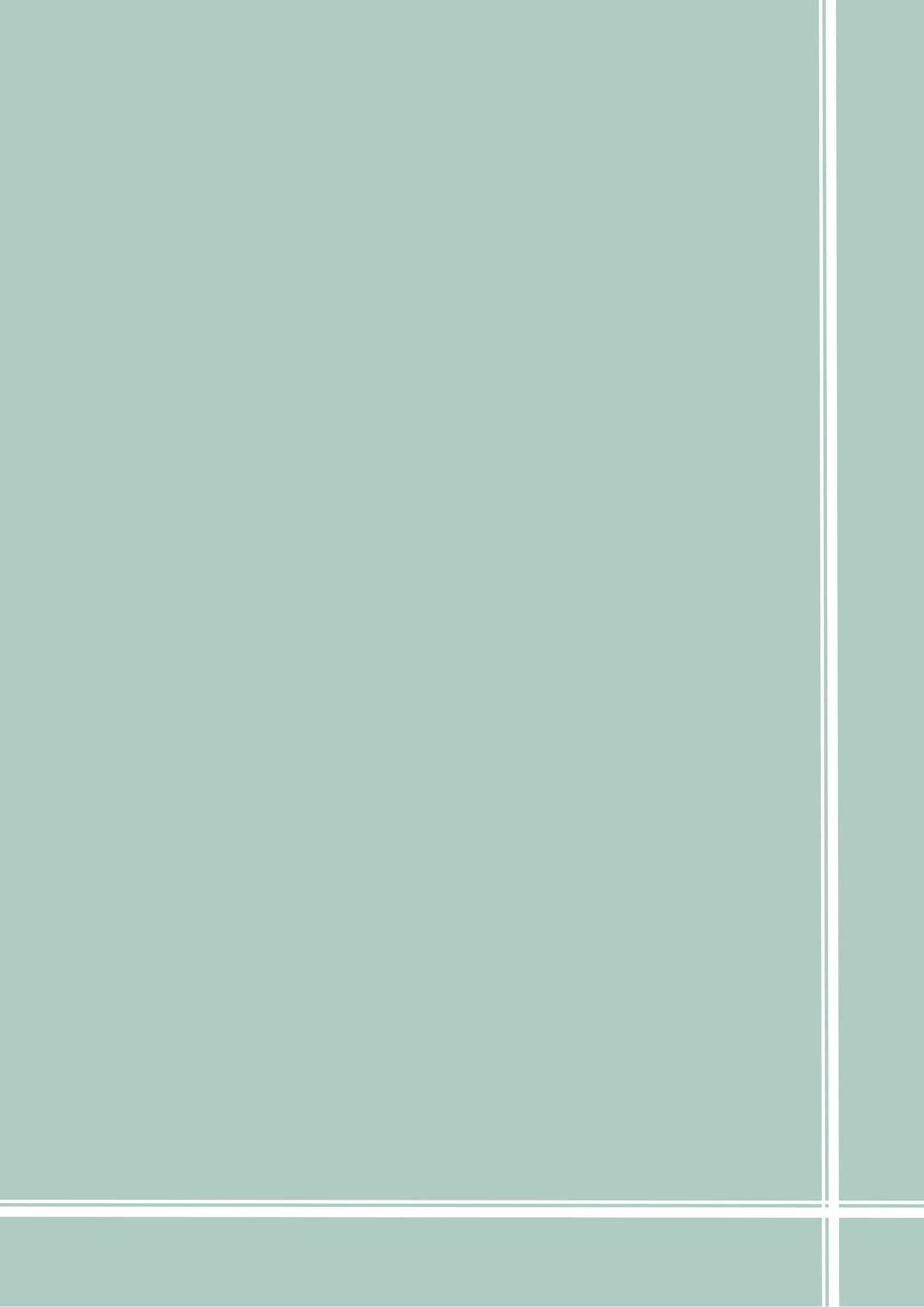
สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 30 ผู้ที่เป็นหลักในการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	38
ตารางที่ 31 ผู้ที่ช่วยเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ. 2560	38
ตารางที่ 32 การดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่น จำแนกตามกลุ่มอาชีพของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	39
ตารางที่ 33 ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก พ.ศ. 2560	40
ตารางที่ 34 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของแม่วัยรุ่นหลังคลอด พ.ศ. 2560	41
ตารางที่ 35 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560	42
ตารางที่ 36 ความมั่นใจในการเลี้ยงบุตรของแม่วัยรุ่นหลังคลอด ที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ.2560	43

ส่วนที่ 1

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

บทนำ

“วัยรุ่น” หมายถึงกลุ่มอายุ 10 - 19 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีสุขภาพดีกว่าวัยอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นจำนวนหนึ่งกลับต้องเสียชีวิตก่อนวัยอันควรซึ่งมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย ความรุนแรง รวมถึงภาวะแทรกซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น ซึ่งประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจเป็นอย่างมากและพยายามหาวิธีแก้ไข คือการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจ (Unintended pregnancy) ซึ่งในปัจจุบันการตั้งครรภ์ในสตรีวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและตื่นตัวที่จะหามาตรการป้องกันและแก้ไขการวัดอัตราการการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งรวมถึงการตั้งครรภ์ที่สิ้นสุดลงโดยการคลอดมีชีพ (Live birth) การคลอดไร้ชีพ (Stillbirth) การทำแท้ง (Induced abortion) และการแท้งเอง (Miscarriage) เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ ในหลายประเทศ องค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ และองค์การอนามัยโลก จึงได้ใช้อัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี (Adolescent Birth Rate) ในการติดตามสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแทนอัตราการตั้งครรภ์ ข้อมูลล่าสุดจาก World Health Statistics 2012 Revision องค์การสหประชาชาติได้ประมาณว่าอัตราการคลอดในวัยรุ่น 15 - 19 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2553 เฉลี่ยอยู่ที่ 48.9 ต่อประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี 1,000 คน อย่างไรก็ตามอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละภูมิภาคของโลก โดยทวีปแอฟริกามีอัตราเฉลี่ยสูงถึง 103.6 ในขณะที่ทวีปยุโรปมีค่าเฉลี่ยต่ำเพียง 19.2 เท่านั้น และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตรา 33 ต่อประชากรหญิงอายุเดียวกัน 1,000 คน

ในขณะที่ภาพรวมการเกิดของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง แต่การคลอดที่เกิดจากผู้หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี กลับเพิ่มขึ้น จากรายงานสถิติสาธารณสุขไทยประจำปีพบว่า อัตราการคลอดของมารดาอายุ 15 - 19 ปี ณ พ.ศ. 2543 เท่ากับ 31.1 ต่อประชากรหญิง 1,000 คน และเพิ่มสูงถึง 53.8 ต่อประชากรหญิง 1,000 คน ในปี พ.ศ. 2555 เมื่อเปรียบเทียบตัวเลขการคลอดของวัยรุ่นในกลุ่มประเทศใกล้เคียง นับว่าน่าตกใจที่ประเทศไทย มีอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิงอายุ 15 - 19 ปี อยู่ในระดับสูง ขณะที่ประเทศญี่ปุ่น เกาหลี จีน สิงคโปร์มีเพียง 2 - 6 รายต่อ 1,000 คน อัตราการคลอดในวัยรุ่นของประเทศไทยยังคงจัดอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อย (Less developed regions) ใกล้เคียงกับประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา ติมอร์ และหลายประเทศในยุโรป นับว่าอัตราการคลอดในวัยรุ่นของไทยสูงกว่าของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกที่มีค่าเฉลี่ยที่ 16 ต่อ 1,000 คน

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเกิดจากปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความยากจน การขาดโอกาสทางการศึกษา การมีเพศสัมพันธ์จากอิทธิพลของการใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด การไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ การขาดความรู้ความเข้าใจในการคุมกำเนิด การใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง แรงกดดันจากเพื่อนที่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน การถูกล่วงละเมิดทางเพศรวมถึงการข่มขืน ถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ และความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เพราะถ้าหากวัยรุ่นกลุ่มนี้มีการตั้งครรภ์ปัญหาที่ตามมาคือ ต้องหยุดหรือออกจากการศึกษา ส่งผลกระทบให้ประเทศขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ เกิดปัญหาบุตรที่ไม่ต้องการ และนำไปสู่การลักลอบทำแท้งมากขึ้น เสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวี เป็นภาระทางเศรษฐกิจ เรื่องการรักษาพยาบาลขณะตั้งครรภ์ การคลอดบุตร และการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากไม่มีงานทำ การตั้งครรภ์และการคลอดในวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อทุกมิติของชีวิตเด็กและครอบครัว และยังส่งผลกระทบข้ามรุ่นสู่ลูกที่เกิดมา (Intergenerational Impact) ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนว่าบุตรสาวของแม่วัยรุ่น มีโอกาสตั้งครรภ์และกลายเป็นแม่วัยรุ่นสูงถึงร้อยละ 33 สำหรับบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 17 ปีหรือน้อยกว่า และร้อยละ 17 สำหรับ

บุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 18 - 19 ปี เปรียบเทียบกับร้อยละ 11 กรณีบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 20 ปีหรือมากกว่า จะตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

กรมอนามัย โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ตระหนักถึงปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ส่งผลกระทบต่อ ในหลาย ๆ มิติ จึงได้ดำเนินการจัดตั้งระบบเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นขึ้น เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น ลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบ ของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำผลการศึกษามาใช้กำหนดมาตรการในการลดอุบัติเหตุและกำหนดนโยบาย ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
2. เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดฝากครรภ์

Teenage Pregnancy Surveillance (ANC)

นิยามการเฝ้าระวัง

อาสาสมัคร หมายถึง หญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ทุกคน ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลทั้งในและนอก สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่เฝ้าระวังฯ ในช่วงเวลาที่กำหนด ที่ให้ความยินยอมในการตอบแบบสอบถาม

อายุต่ำกว่า 20 ปี หมายถึง อายุไม่เกิน 19 ปี 11 เดือน 29 วัน

สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลมหาราช โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในสังกัดกรมอนามัย

สถานบริการสาธารณสุขนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลนอกเหนือจากโรงพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่กล่าวมา

เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมการเก็บข้อมูลจากโครงการเฝ้าระวัง การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นแล้ว

ประชากรเฝ้าระวัง

การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria)

หญิงที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาล ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวง สาธารณสุข ในเดือนเมษายน - พฤษภาคม (1 เมษายน - 31 พฤษภาคม) ของทุกปี และยินยอมในการตอบ แบบสอบถาม

การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ (Exclusion criteria)

1. สติไม่ดี
2. เป็นไข้หรือไม่สามารถสื่อสารได้

การให้เลิกจากการศึกษา (Discontinuation criteria)

อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการและให้ความยินยอมในการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ต่อมาภายหลังในระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูล หากอาสาสมัครคนใดที่มีความคับข้องใจ ลำบากใจที่จะตอบข้อมูลในแบบสอบถาม หรือมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อาสาสมัครสามารถออกจากโครงการได้ และจะไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่ออาสาสมัคร หรือหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเก็บข้อมูลแล้ว อาสาสมัครมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้นอาสาสมัครสามารถแสดงความจำนงต่อผู้เก็บข้อมูล โดยผู้เก็บข้อมูลยินยอมให้อาสาสมัครออกจากโครงการและจะไม่ใช้ข้อมูลจากอาสาสมัครดังกล่าวในการวิเคราะห์และแปลผลแต่อย่างใด

พื้นที่เฝ้าระวัง

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คัดเลือกจังหวัดที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการเฝ้าระวัง

ดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์ตามรายละเอียดการคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ ที่มารับบริการฝากครรภ์ ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ของทุกปี (วันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม “โครงการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น”

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พัฒนาจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือรายงานสถานการณ์แม่วัยรุ่น และข้อคำถามถึงสถานการณ์การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น และได้ทดลองใช้แบบสอบถามในโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 5 แห่ง และปรับปรุงแบบสอบถามให้สามารถใช้ได้ง่ายและผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อคำถามมากขึ้น

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน และข้อมูลจากแฟ้มประวัติ 1 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น บุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และแผนการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 3 ความต้องการความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

2. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังฯ ในรูปแบบ Web databases

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดตรวจหลังคลอดหรือมารับบริการหลังคลอด Teenage Pregnancy Surveillance (PP)

นิยามการเฝ้าระวัง

อาสาสมัคร หมายถึง หญิงที่มารับบริการหลังคลอดตั้งแต่ 1 เดือน หรือ 1 เดือนครึ่ง ถึงบุตรอายุไม่เกิน 1 ปี ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่อายุเมื่อคลอดต่ำกว่า 20 ปี และยินยอมโดยการสมัครใจ เข้าร่วมโครงการและตอบแบบสอบถาม

อายุเมื่อคลอดต่ำกว่า 20 ปี หมายถึง อายุเมื่อคลอดไม่เกิน 19 ปี 11 เดือน 29 วัน

สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลมหาราช โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในสังกัดกรมอนามัย

สถานบริการสาธารณสุขนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลนอกเหนือจากโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่กล่าวมา

เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมการเก็บข้อมูลจากโครงการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นแล้ว

ประชากรเฝ้าระวัง

การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria)

หญิงที่มารับบริการตรวจหลังคลอด ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเดือนเมษายน – พฤษภาคม (1 เมษายน – 31 พฤษภาคม) ของทุกปี ที่อายุเมื่อคลอดต่ำกว่า 20 ปี และยินยอมโดยการสมัครใจเข้าร่วมโครงการและตอบแบบสอบถาม

การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ (Exclusion criteria)

1. สติไม่ดี
2. เป็นไข้หรือไม่สามารถสื่อสารได้

การให้เลิกจากการศึกษา (Discontinuation criteria)

อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการและให้ความยินยอมในการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ต่อมาภายหลังในระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูล หากอาสาสมัครคนใดที่มีความคับข้องใจ ลำบากใจที่จะตอบข้อมูลในแบบสอบถาม หรือมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อาสาสมัครสามารถออกจากโครงการได้ และจะไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่ออาสาสมัคร หรือหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเก็บข้อมูลแล้ว อาสาสมัครมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้นอาสาสมัครสามารถแสดงความจำนงต่อผู้เก็บข้อมูล โดยผู้เก็บข้อมูลยินยอมให้อาสาสมัครออกจากโครงการและจะไม่ใช้ข้อมูลจากอาสาสมัครดังกล่าวในการวิเคราะห์และแปลผลแต่อย่างใด

พื้นที่เฝ้าระวัง

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และคัดเลือกจังหวัดที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการเฝ้าระวัง

ดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์ตามรายละเอียดการคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการที่มารับบริการฝากครรภ์ ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ของทุกปี (วันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม “โครงการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น”

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พัฒนาจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือรายงานสถานการณ์แม่วัยรุ่น และข้อคำถามถึงสถานการณ์การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น และได้ทดลองใช้แบบสอบถามในโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 5 แห่ง และปรับปรุงแบบสอบถามให้สามารถใช้ได้ง่ายและผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อคำถามมากขึ้น.

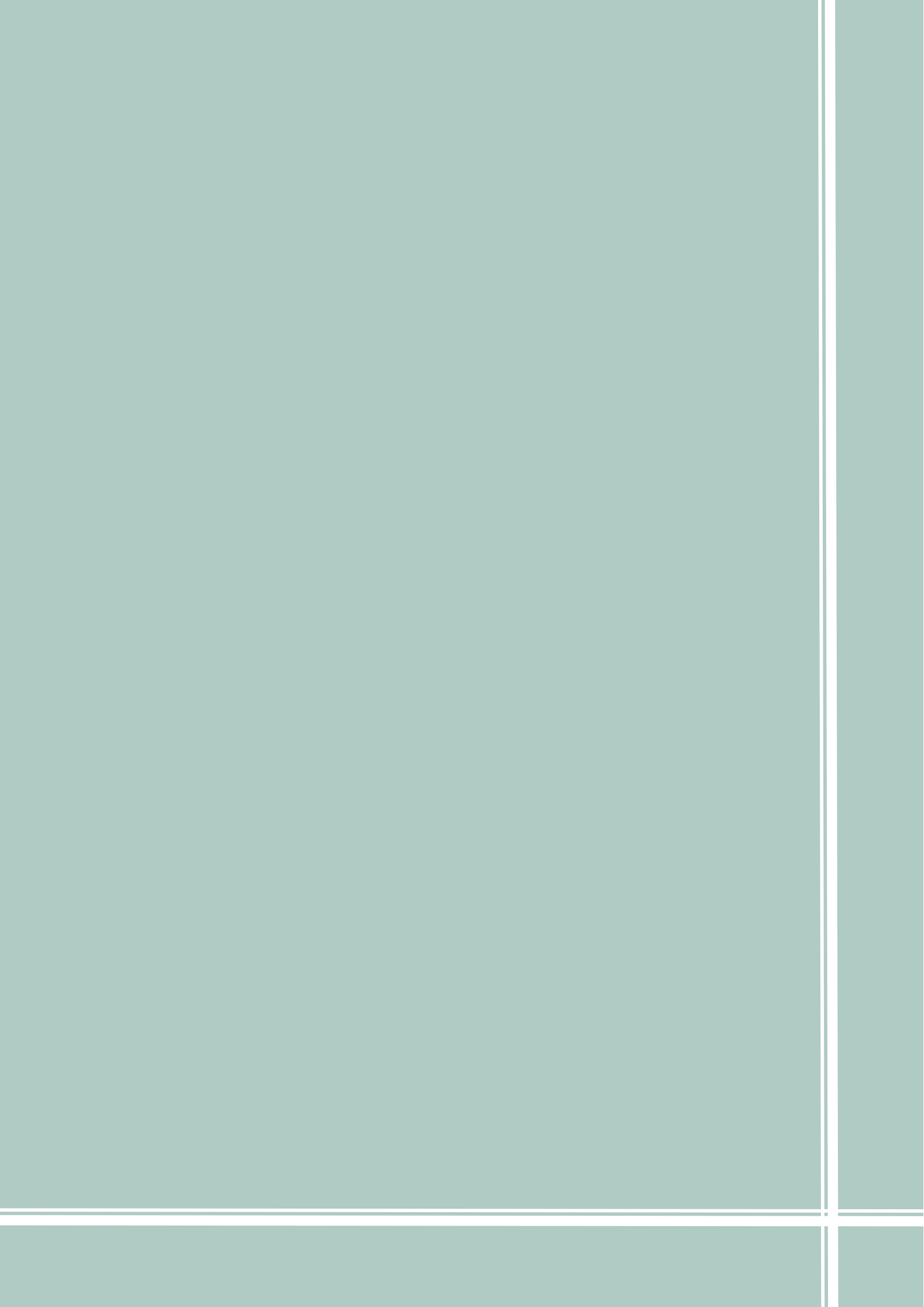
แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน และข้อมูลจากแฟ้มประวัติ 1 ส่วน คือ

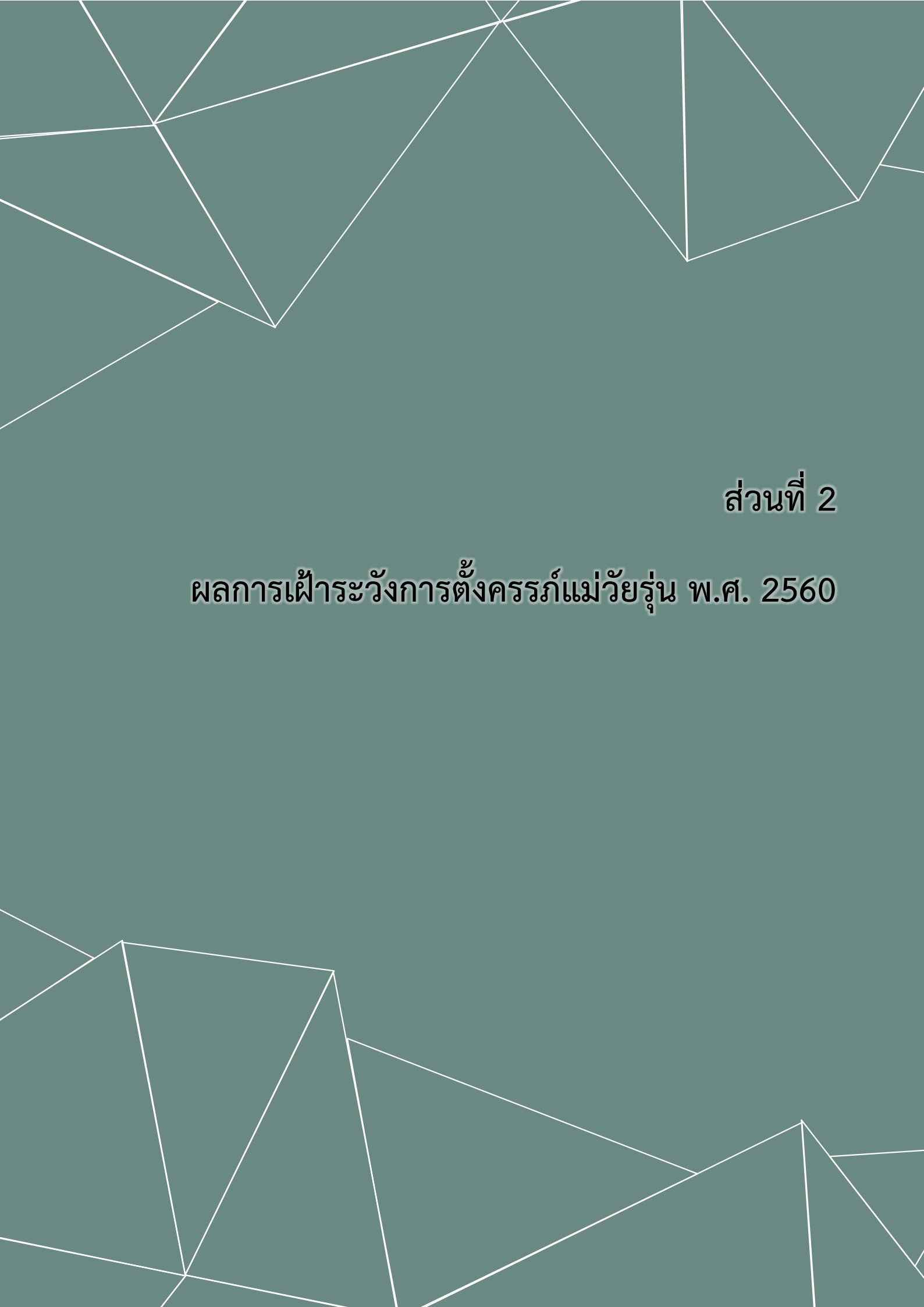
ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น บุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และแผนการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลของมารดาและทารก

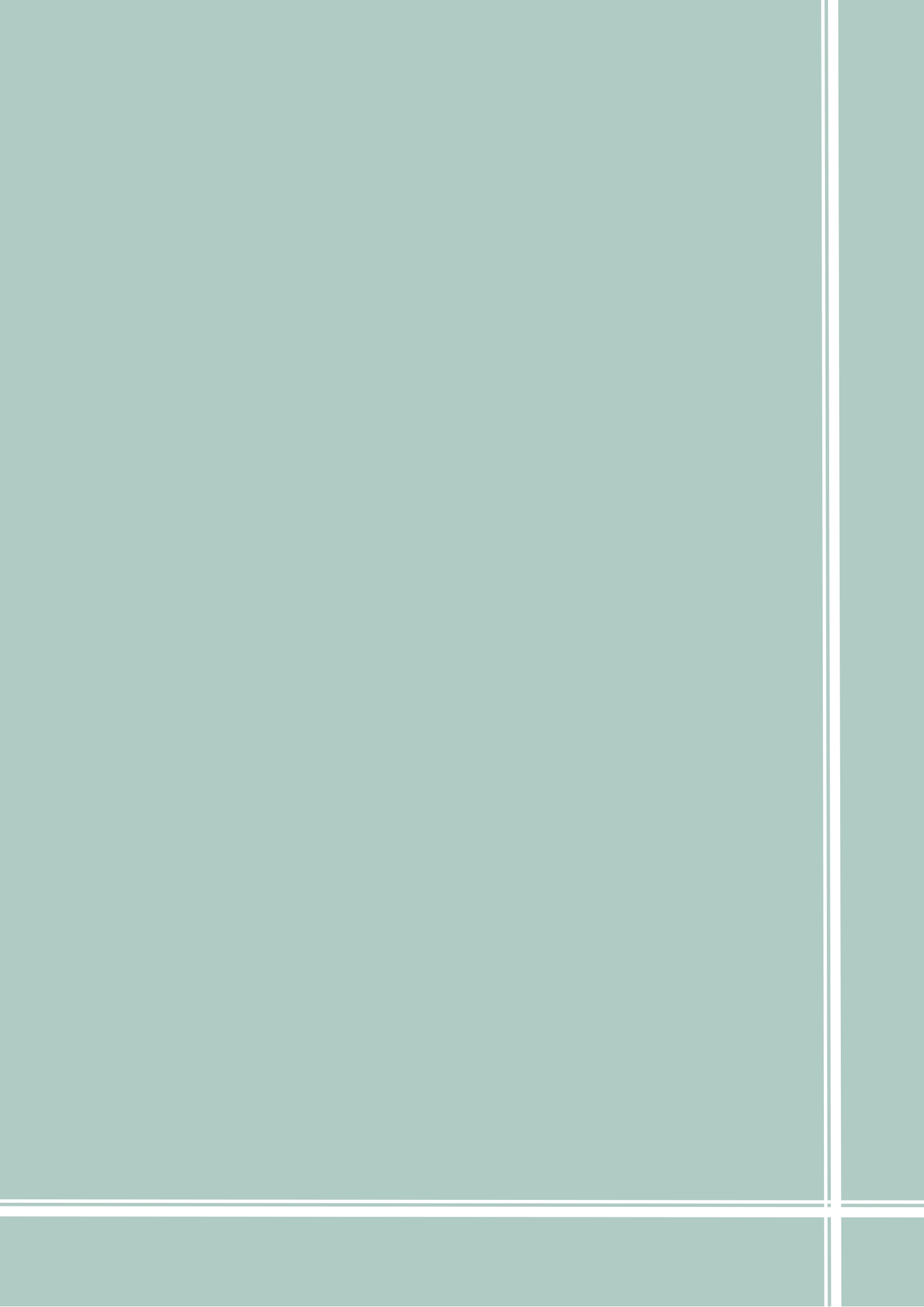
2. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังฯ รูปแบบ web databases

ส่วนที่ 2

ผลการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

พ.ศ. 2560 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ที่มารับบริการในสถานบริการ จำนวน 190 แห่ง ใน 21 จังหวัด ซึ่งมีแม่วัยรุ่นสัญชาติไทยมารับบริการ จำนวนทั้งสิ้น 5,319 ราย โดยจำแนกเป็นมารับบริการฝากครรภ์ จำนวน 4,291 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.7 และมารับบริการ หลังคลอด จำนวน 1,028 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.3 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแม่วัยรุ่นจำแนกตามประเภทการรับบริการในสถานบริการ พ.ศ.2560

ประเภทการรับบริการ	แม่วัยรุ่น	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 5,319	
ฝากครรภ์	4,291	80.7
หลังคลอด	1,028	19.3

1. แม่วัยรุ่นทั้งหมด

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการทั้งหมด พบว่ามีอายุช่วง 15 - 19 ปี ร้อยละ 95.3 โดยพบมากที่สุดคืออายุ 19 ปี ร้อยละ 27.5 (ตารางที่ 2) นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.8 (ตารางที่ 3) และมีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 91.2 โดยส่วนมากเป็นการอยู่กินด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามอายุ พ.ศ. 2560

อายุ (ปี)	แม่วัยรุ่นทั้งหมด		ฝากครรภ์		หลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n = 5,319		n = 4,291		n = 1,028	
< 15	252	4.7	224	5.2	28	2.7
12	5	0.1	5	0.1	0	0.0
13	40	0.7	36	0.8	4	0.4
14	207	3.9	183	4.3	24	2.3
15-19	5,067	95.3	4,067	94.8	1,000	97.3
15	425	8.4	354	8.7	71	7.1
16	890	17.6	732	18.0	158	15.8
17	1143	22.5	923	22.7	220	22.0
18	1214	24.0	975	24.0	239	23.9
19	1395	27.5	1,083	26.6	312	31.2
$\bar{X} \pm S.D.$	17.3 $\pm$ 1.5		17.2 $\pm$ 1.5		17.5 $\pm$ 1.4	

หมายเหตุ: อายุของแม่วัยรุ่นทั้งหมดที่มารับบริการเป็นอายุ ณ วันที่สัมภาษณ์

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มาใช้บริการจำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2560

ศาสนา	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 5,286	
พุทธ	4,955	93.8
อิสลาม	303	5.7
คริสต์	28	0.5

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มาใช้บริการจำแนกตามสถานภาพสมรส พ.ศ. 2560

สถานภาพสมรส	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 5,133	
คู่ (ปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน)	4,682	91.2
จดทะเบียนสมรส	93	2.0
ไม่ได้จดทะเบียนสมรส	4,324	92.3
ไม่ระบุ	265	5.7
โสด	241	4.7
หย่า/แยกกันอยู่/เลิกกัน	204	4.0
หม้าย	6	0.1

แม่วัยรุ่นทั้งหมด จำนวน 5,319 ราย มีจำนวน 5,247 ราย ที่ระบุสถานะการศึกษาก่อนตั้งครรภ์ พบว่าเป็นนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 49.0 และส่วนใหญ่อยู่ในระบบโรงเรียนมากที่สุด ร้อยละ 74.4 สำหรับแม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้เรียนหนังสือ พบว่าไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน มากที่สุด ร้อยละ 44.7 รองลงมาคือประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.0 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 สถานะการศึกษาและอาชีพของแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ พ.ศ. 2560

สถานะการศึกษาก่อนตั้งครรภ์	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 5,247	
เรียน	2,569	49.0
นักเรียน/นักศึกษา ในระบบโรงเรียน	1,912	74.4
นักเรียน/นักศึกษา นอกโรงเรียน	657	25.6
ไม่ได้เรียน	2,678	51.0
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	1,196	44.7
รับจ้างทั่วไป	884	33.0
ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)	224	8.4
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	195	7.3
เกษตรกร	172	6.4
รัฐวิสาหกิจ	4	0.1
รับราชการ/พนักงานของรัฐ	3	0.1

แม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ที่เรียนในระบบโรงเรียน จำนวน 1,912 ราย มีจำนวน 1,802 ราย ที่มีข้อมูลสถานะการศึกษาปัจจุบันตั้งครรภ์หรือหลังคลอด พบว่า หยุดเรียน/ลาออก มากที่สุดร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ ยังเรียนในสถานศึกษาเดิม ร้อยละ 24.3 (ตารางที่ 6)

แม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ที่เรียนจำนวน 657 ราย มีจำนวน 604 ราย ที่มีข้อมูลสถานะการศึกษาปัจจุบันตั้งครรภ์หรือหลังคลอด พบว่า แม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ยังคงเรียนนอกระบบโรงเรียนมากที่สุด ร้อยละ 80.0 รองลงมาคือหยุดเรียน/ลาออก ร้อยละ 12.4 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 สถานะการศึกษาขณะตั้งครรภ์หรือหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์มีสถานะเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2560

สถานะการศึกษาขณะตั้งครรภ์หรือหลังคลอด ของแม่วัยรุ่น	ในระบบ		นอกระบบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n = 1,802		n = 604	
หยุดเรียน/ลาออก	676	37.5	75	12.4
ยังเรียนในสถานศึกษาเดิม	438	24.3	483	80.0
พักการศึกษาชั่วคราว	369	20.5	40	6.6
เรียนนอกระบบการศึกษา	182	10.1		
จบการศึกษา	90	5.0	4	0.7
ย้ายสถานศึกษา	44 ⁽¹⁾	2.4	2 ⁽²⁾	0.3
อื่นๆ	3 ⁽³⁾	0.2	0	0.0

หมายเหตุ (1) เหตุผล เนื่องจากจบการศึกษาต้องการเรียนต่อ 20 ราย, ย้ายตามผู้ปกครอง/สามี/เพื่อนชาย 3 ราย, ตั้งครรภ์มีภาระเพิ่มขึ้น 7 ราย, ถ้าเรียนที่เดิมต้องหยุดพักการเรียน 5 ราย, โกลบ้าน 2 ราย และไม่ระบุ 7 ราย
(2) ตั้งครรภ์มีภาระเพิ่มขึ้น 1 ราย และไม่ระบุเหตุผลในการย้าย 1 ราย
(3) ไม่ระบุ 3 ราย

แม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ที่มีสถานะเป็นนักเรียนนักศึกษา จำนวน 2,569 คน และระหว่างตั้งครรภ์หรือหลังคลอด หยุดเรียน/ลาออก หรือพักการศึกษาชั่วคราว จำนวน 1,160 ราย มีจำนวน 1,074 ราย ที่ระบุอาชีพปัจจุบัน พบว่าไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน มากที่สุด ร้อยละ 80.4 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่นในกลุ่มที่หยุดเรียน/ลาออก หรือพักการศึกษาชั่วคราว พ.ศ. 2560

อาชีพปัจจุบัน	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 1,074	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	864	80.4
รับจ้างทั่วไป	92	8.6
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	62	5.8
ลูกจ้าง	25	2.3
เกษตรกร	29	2.7
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	2	0.2

แม่วัยรุ่นที่ก่อตั้งครรภ์ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 2,678 ราย มีจำนวน 2,522 ราย ที่ระบุอาชีพ ในปัจจุบันพบว่า ไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ หรือเป็นแม่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 54.9 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 26.0 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่นกลุ่มที่ก่อตั้งครรภ์ไม่ได้เรียนหนังสือ พ.ศ. 2560

อาชีพปัจจุบัน	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 2,522	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	1,384	54.9
รับจ้างทั่วไป	656	26.0
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	170	6.7
เกษตรกร	171	6.8
ลูกจ้าง	131	5.2
รัฐวิสาหกิจ	2	0.1
รับราชการ/พนักงานราชการ	1	0.04

แม่วัยรุ่นทั้งหมด จำนวน 5,319 ราย มีจำนวน 4,869 ราย ที่ระบุข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ พบว่าแม่วัยรุ่นไม่มีรายได้ ร้อยละ 38.8 รองลงมาคือมีรายได้นั้นมีรายได้ต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 25.3 (ตารางที่ 9) โดยได้จากสามี/เพื่อนชาย มากที่สุด ร้อยละ 49.2 รองลงมาคือจากการทำงาน ร้อยละ 36.5 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 9 รายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

รายได้แม่วัยรุ่น (บาท)	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 4,869	
ไม่มี	1,889	38.8
มี	2,980	61.2
< 1500	131	2.7
1,500-3,000	626	12.9
3,001-5,000	595	12.2
5,001-10,000	1,231	25.3
10,001-15,000	244	5.0
> 15,000	153	3.1

ตารางที่ 10 แหล่งที่มาของรายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

รายได้แม่วัยรุ่น (บาท)	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 2,980	
จากสามี/เพื่อนชาย	1,465	49.2
จากการทำงาน	1,088	36.5
จากพ่อแม่/ผู้ปกครองของตนเอง	649	21.8
ไม่ระบุ	60	2.0

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.2 ข้อมูลแม่วัยรุ่นกับครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

แม่วัยรุ่นที่เก็บข้อมูลในช่วงการฝากครรภ์ จำนวน 4,291 ราย มีจำนวน 4,256 ราย ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่ก่อนตั้งครรภ์ และมีจำนวน 4,246 ราย ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่ขณะตั้งครรภ์ พบว่าทั้งก่อนและขณะตั้งครรภ์ แม่วัยรุ่นอาศัยอยู่กับบิดามารดาของตนเองมากที่สุด ร้อยละ 41.7 และ 31.7 ตามลำดับ โดยมีวัยรุ่น ร้อยละ 19.2 ที่พักอาศัยอยู่กับสามี/เพื่อนชาย ก่อนการตั้งครรภ์ และร้อยละ 22.4 ในขณะตั้งครรภ์ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มที่มาฝากครรภ์พักอาศัยด้วย ในระหว่างก่อนตั้งครรภ์และขณะตั้งครรภ์ พ.ศ. 2560

บุคคล/สถานที่ ที่แม่วัยรุ่นพักอาศัยด้วย	ก่อนตั้งครรภ์		ขณะตั้งครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n= 4,256		n= 4,246	
บิดาและมารดา	1,774	41.7	1,346	31.7
สามี/เพื่อนชาย	818	19.2	950	22.4
ครอบครัวของสามี/เพื่อนชาย	667	15.7	1,295	30.5
มารดา	435	10.2	330	7.8
ญาติพี่น้อง	359	8.4	231	5.4
บิดา	130	3.1	79	1.9
เพื่อน	37	0.9	5	0.1
อยู่ตามลำพัง	33	0.8	6	0.1
อื่นๆ	3 ⁽¹⁾	0.1	4 ⁽²⁾	0.1

หมายเหตุ (1) อยู่กับบุตร 2 ราย และอยู่บ้านนายจ้าง 1 ราย

(2) อยู่กับบุตร 2 ราย, อยู่ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน 1 ราย และอยู่บ้านนายจ้าง 1 ราย

ส่วนแม่วัยรุ่นที่เก็บข้อมูลช่วงหลังคลอด จำนวน 1,028 ราย มีจำนวน 1,015 ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่ก่อนตั้งครรภ์ และมีจำนวน 1,019 ราย ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่หลังคลอด พบว่าทั้งก่อนตั้งครรภ์และหลังคลอด แม่วัยรุ่นอาศัยอยู่กับบิดามารดาของตนเองมากที่สุด ร้อยละ 53.5 และ 43.5 ตามลำดับ โดยมีวัยรุ่นที่พักอาศัยอยู่กับสามี/เพื่อนชาย ก่อนการตั้งครรภ์ ร้อยละ 13.4 และร้อยละ 17.7 ในช่วงหลังคลอด (ตารางที่ 12)

ตาราง 12 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มหลังคลอดพักอาศัยด้วยในระหว่างก่อนตั้งครรภ์และหลังคลอด พ.ศ. 2560

บุคคล/สถานที่ ที่แม่วัยรุ่นพักอาศัยด้วย	ก่อนตั้งครรภ์		หลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n= 1,015		n= 1,019	
บิดาและมารดา	543	53.5	443	43.5
ครอบครัวของสามี/เพื่อนชาย	155	15.3	277	27.2
สามี/เพื่อนชาย	136	13.4	181	17.7
ญาติพี่น้อง	73	7.2	44	4.3
มารดา	65	6.4	49	4.8
บิดา	26	2.6	17	1.7
เพื่อน	9	0.9	3	0.3
อยู่ตามลำพัง	7	0.7	4	0.4
บ้านนายจ้าง	1 ⁽¹⁾	0.1	1 ⁽²⁾	0.1

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการทั้งหมด จำนวน 5,319 ราย มีจำนวน 5,221 ราย ที่ระบุสถานภาพสมรสในปัจจุบันของบิดามารดา พบว่าปัจจุบันบิดามารดาของแม่วัยรุ่นอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 57.6 และส่วนใหญ่ระบุว่าครอบครัวมีความอบอุ่น ร้อยละ 89.2 (ตารางที่ 13)

ตาราง 13 สัมพันธภาพในครอบครัวของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

สัมพันธภาพในครอบครัวของแม่วัยรุ่น	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรสบิดามารดาของแม่วัยรุ่นในปัจจุบัน	n= 5,221	
บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	3,006	57.6
บิดามารดาแยกกันอยู่	835	16.0
หย่าร้าง	872	16.7
บิดาเสียชีวิต	299	5.7
มารดาเสียชีวิต	148	2.8
บิดาและมารดาเสียชีวิต	61	1.2
ความรู้สึกอบอุ่นในครอบครัวของแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์	n= 4,988	
อบอุ่น	4,448	89.2
ไม่อบอุ่น	540	10.8

อายุของสามีหรือเพื่อนชายที่แม่วัยรุ่นนทราบ พบว่ามีอายุ 15 - 19 ปี มากที่สุด ร้อยละ 41.6 รองลงมา คือ อายุ 20 - 24 ปี ร้อยละ 39.4 ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 54.3 และมีรายได้อยู่ในระหว่าง 5,001 -10,000 บาท ร้อยละ 37.2 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ข้อมูลทั่วไปของสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่นน พ.ศ. 2560

ข้อมูลทั่วไปของสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่นน	แม่วัยรุ่นนทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่นน	n= 4,924	
ไม่ทราบ	153	3.1
ทราบ	4,771	96.9
< 15 ปี	22	0.5
15 - 19 ปี	1,983	41.6
20 - 24 ปี	1,881	39.4
25 - 44 ปี	873	18.3
45 ปีขึ้นไป	12	0.2
อาชีพหลักของสามีหรือเพื่อนชายในปัจจุบัน	n= 5,013	
ไม่ทราบ	102	2.0
ทราบ	4,911	98.0
รับจ้างทั่วไป	2,667	54.3
ลูกจ้าง	629	12.8
นักเรียน/นักศึกษา	426	8.7
เกษตรกร	409	8.3
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	338	6.9
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	293	6.0
รับราชการ/พนักงานของรัฐ	74	1.5
อาชีพอื่นๆ	70 ⁽¹⁾	1.4
รัฐวิสาหกิจ	5	0.1
รายได้ต่อเดือนของสามีหรือเพื่อนชาย (บาท)	n= 4,965	
ไม่มี	687	13.8
< 1,500	43	0.9
1,500 - 3,000	207	4.2
3,001 - 5,000	428	8.6
5,001 - 10,000	1,847	37.2
10,001 - 15,000	504	10.2
≥ 15,000	183	3.7
ไม่ทราบ	1,066	21.5

หมายเหตุ: ทหารเกณฑ์ 50 ราย ไม่ระบุอาชีพ 14 ราย ติดคุก 5 ราย และอาสาสมัคร 1 ราย

1.3 ประวัติการตั้งครรภ์

แม่วัยรุ่น ร้อยละ 52.8 ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ (ตารางที่ 15) เมื่อจำแนกตามรายอายุ พบว่า แม่วัยรุ่นที่มีอายุมาก มีความตั้งใจในการตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่อายุน้อยกว่า (ตารางที่ 16) ส่วนสถานะการศึกษาพบว่าแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้มากกว่าแม่วัยรุ่นที่ไม่ใช่เป็นนักเรียน/นักศึกษา (ตารางที่ 17) และแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลามมีความตั้งใจในการตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอื่น (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 15 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

ความตั้งใจในการตั้งครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
	n= 4,558	
ตั้งใจ	2,152	47.2
ไม่ตั้งใจ	2,406	52.8

ตารางที่ 16 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามอายุ พ.ศ. 2560

อายุ (ปี)	แม่วัยรุ่นทั้งหมด (คน)	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	n= 4,558	n= 2,152	2,406
< 15 ปี	223	55 (24.7)	168 (75.3)
12 ปี	5	1 (20.0)	4 (80.0)
13 ปี	33	6 (18.2)	27 (81.8)
14 ปี	185	48 (25.9)	137 (74.1)
15 - 17 ปี	2,116	827 (39.1)	1,289 (60.9)
15 ปี	371	110 (29.6)	261 (70.4)
16 ปี	762	280 (36.7)	482 (63.3)
17 ปี	983	437 (44.5)	546 (55.5)
≥ 18 ปี	2,219	1,270 (57.2)	949 (42.8)
18 ปี	1,032	549 (53.2)	483 (46.8)
19 ปี	1,187	721 (60.7)	466 (39.3)

ตารางที่ 17 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามสถานะการศึกษา พ.ศ. 2560

สถานะการศึกษา	แม่วัยรุ่นทั้งหมด (คน)	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	n=4,510	n=2,131	2,379
นักเรียน/ นักศึกษา	2,218	760 (34.3)	1,458 (65.7)
นักเรียน/ นักศึกษาในระบบโรงเรียน	1,668	484 (29.0)	1,184 (71.0)
นักเรียน/ นักศึกษานอกระบบโรงเรียน	550	276 (50.2)	274 (49.8)
ไม่ใช่ นักเรียน/ นักศึกษา	2,292	1,371 (59.8)	921 (40.2)

ตารางที่ 18 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2560

ศาสนา	แม่วัยรุ่นทั้งหมด (คน)	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	n=4,529	n=2,139	2,390
พุทธ	4,242	1,933 (45.6)	2,309 (54.4)
อิสลาม	262	193 (73.7)	69 (26.3)
คริสต์	25	13 (52.0)	12 (48.0)

แม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พบว่า ร้อยละ 48.6 ไม่ได้ใช้การคุมกำเนิดวิธีใด ๆ โดยเหตุผลที่ไม่คุมกำเนิดที่พบมากที่สุด ได้แก่ มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ ร้อยละ 58.8 รองลงมาคือไม่รู้จักรับวิธีการคุมกำเนิด ร้อยละ 37.5 สำหรับแม่วัยรุ่นที่มีการคุมกำเนิด พบว่าคุมกำเนิดด้วยวิธีรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดมากที่สุด ร้อยละ 56.0 รองลงมาคือใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 22.9 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พ.ศ. 2560

การคุมกำเนิด	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 2,568	
คุมกำเนิด : วิธีการคุมกำเนิด⁽¹⁾	1,319	51.4
ยาเม็ดคุมกำเนิด	738	56.0
ถุงยางอนามัย	302	22.9
ยาคุมฉุกเฉิน	192	14.6
ยาฉีดคุมกำเนิด	131	9.9
หลั่งภายนอก	98	7.4
ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราวหรือกึ่งถาวร	95 ⁽²⁾	7.2
นipple ยะปอดดภัย	27	2.0
ยาฝังคุมกำเนิด	21	1.6
ห่วงอนามัย	1	0.1
ไม่คุมกำเนิด : สาเหตุ⁽¹⁾	1,249	48.6
มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ	735	58.8
ไม่รู้จักรับวิธีการคุมกำเนิด	468	37.5
เคยคุมกำเนิดแต่หยุด เนื่องจากมีภาวะแทรกซ้อน/กังวลผลข้างเคียง	210	16.8
ไม่ยอมคุมกำเนิด	58	4.6
มีเพศสัมพันธ์ในขณะที่มีเมเมา	42	3.4
ละเลยไม่ใส่ใจการคุมกำเนิด	37	3.0
ไม่คิดว่าจะตั้งครรภ์	27	2.2
คุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ	9	0.7
ถูกบังคับขืนใจ	7	0.6
ไม่กล้าคุมกำเนิด	2	0.2
สามีไปทำงานที่อื่น/ไม่ได้อยู่กับสามี	2	0.2
เป็นแฟนกันจึงไม่คุมกำเนิด	2	0.2

ตารางที่ 19 (ต่อ)

การคุมกำเนิด	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 2,568	
ไม่คุมกำเนิด : สาเหตุ ⁽¹⁾	1,249	48.6
วิธีชีวิตชนเผ่า	2	0.2
อยู่ในระยะหลังคลอด	1	0.1

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (2) คุมกำเนิดด้วยถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราวหรือกึ่งถาวร ได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิด 61 ราย ยาฉีดคุมกำเนิด 12 ราย ยาฝังคุมกำเนิด 2 ราย และไม่ระบุ 20 ราย

ประวัติการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่ พบว่าแม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่เคยตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ และไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 68.5 และ 92.2 ตามลำดับ สำหรับสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น พบว่าส่วนใหญ่ปัจจุบันยังตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ และยังสูบบุหรี่อยู่ ร้อยละ 49.8 และ 59.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ประวัติการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์และสามี หรือเพื่อนชาย
พ.ศ. 2560

ประวัติการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
ประวัติการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์	n= 5,221	
ไม่เคยตี	3,575	68.5
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	1,223	23.4
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	332	6.4
เคยและปัจจุบันยังตีอยู่	91	1.7
ประวัติการสูบบุหรี่ ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์	n= 5,238	
ไม่เคยสูบเลย	4,828	92.2
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	251	4.8
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	101	1.9
เคยและปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่	58	1.1
ประวัติการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ ของสามีหรือเพื่อนชาย	n= 5,072	
ไม่เคยตี	1,669	32.9
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	633	12.5
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	243	4.8
เคยและปัจจุบันยังตีอยู่	2,527	49.8
ประวัติการสูบบุหรี่ ของสามีหรือเพื่อนชาย	n= 5,090	
ไม่เคยสูบเลย	1,594	31.3
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	306	6.0
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	168	3.3
เคยและปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่	3,022	59.4

แม่วัยรุ่นมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี สูงถึงร้อยละ 76.9 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 บุคคลใกล้ชิดที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี พ.ศ. 2560

บุคคลใกล้ชิดที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
มารดาของแม่วัยรุ่น	n= 2,130	
มี	965	45.3
ไม่มี	1,165	54.7
เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน	n= 5,110	
มี	3,931	76.9
ไม่มี	1,179	23.1
ญาติพี่น้อง	n= 5,030	
มี	2,393	47.6
ไม่มี	2,637	52.4

แม่วัยรุ่นที่ทราบอายุของมารดาตนเองเมื่อมีบุตรคนแรกทั้งหมด 2,130 ราย มีมารดาที่มีบุตรคนแรกเมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 45.3 โดยส่วนใหญ่มารดาของแม่วัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกตอนอายุ 19 ปี ร้อยละ 13.3 และมีมารดาของแม่วัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกอายุน้อยที่สุดคือเมื่ออายุ 12 ปี (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 อายุมารดาของแม่วัยรุ่นเมื่อมีบุตรคนแรก พ.ศ. 2560

อายุมารดาของแม่วัยรุ่นเมื่อมีบุตรคนแรก	จำนวน	ร้อยละ
	n= 2,130	
< 20 ปี	965	45.3
12 ปี	1	0.05
13 ปี	11	0.5
14 ปี	25	1.2
15 ปี	75	3.5
16 ปี	114	5.4
17 ปี	195	9.2
18 ปี	260	12.2
19 ปี	284	13.3
≥ 20 ปี	1,165	54.7

แม่วัยรุ่นที่มาใช้บริการทั้งหมด ตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นครั้งแรก ร้อยละ 85.6 โดยตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 16 ปี และส่วนใหญ่ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 12 - 24 สัปดาห์ ร้อยละ 54.7 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ข้อมูลการฝากครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

ข้อมูลการฝากครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนการตั้งครรภ์	n= 5,242	
1 ครั้ง	4,487	85.6
≥ 2 ครั้ง	755	14.4
2 ครั้ง	684	13.0
3 ครั้ง	71	1.4
อายุเมื่อตั้งครรภ์ครั้งแรก	n= 5,014	
< 15 ปี	359	7.2
11 ปี	3	0.1
12 ปี	7	0.2
13 ปี	66	1.3
14 ปี	283	5.6
15-19 ปี	4,655	92.8
15 ปี	612	12.2
16 ปี	1,051	21.0
17 ปี	1,115	22.2
18 ปี	1,053	21.0
19 ปี	824	16.4
$\bar{X} \pm S.D.$	16.8 ± 1.5	
< 12 สัปดาห์	1,932	38.8
≥ 12 สัปดาห์	3,047	61.2
12-24 สัปดาห์	2,725	54.7
25-36 สัปดาห์	293	5.9
> 36 สัปดาห์	29	0.6
$\bar{X} \pm S.D.$	13.9 ± 6.2	
Min, Max	3, 40	

1.4 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้

สามีหรือเพื่อนชายเป็นบุคคลแรกที่แม่วัยรุ่นแจ้งให้ทราบเมื่อตั้งครรภ์ และเป็นผู้ให้การดูแลในขณะตั้งครรภ์มากที่สุด ร้อยละ 51.6 และ 65.3 ตามลำดับ สำหรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของแม่วัยรุ่นเป็นบุคคลที่แม่วัยรุ่นขอรับคำปรึกษามากที่สุด ร้อยละ 57.7 รองลงมาคือ สามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 45.3 (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

บุคคลแรกที่รับรู้ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลแรกที่บอกให้ทราบเมื่อตั้งครรภ์ครั้งนี้	n= 5,311	
สามี/เพื่อนชาย	2,740	51.6
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของตนเอง	1,577	29.7
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของฝ่ายชาย	575	10.8
เพื่อน	180	3.4
ญาติพี่น้องของตนเอง	111	2.1
ไม่บอกใคร	98	1.8
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น	19	0.4
ครูอาจารย์	11	0.2
บุคคลที่ปรึกษาเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ครั้งนี้⁽¹⁾	n= 5,319	
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของตนเอง	3,069	57.7
สามี/เพื่อนชาย	2,410	45.3
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของฝ่ายชาย	1,495	28.1
เพื่อน	747	14.0
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น	218	4.1
ไม่ปรึกษาใคร	194	3.6
ญาติพี่น้องของตนเอง	193	3.6
ครูอาจารย์	51	1.0
บ้านพักเด็กและครอบครัว	1	0.02
สายด่วนสุขภาพ	2	0.04
ผู้ให้การดูแลในขณะตั้งครรภ์ครั้งนี้⁽¹⁾	n= 5,319	
สามี/เพื่อนชาย	3,473	65.3
บิดามารดาของตนเอง	2,692	50.6
บิดามารดาของฝ่ายชาย	1,330	25.0
ญาติพี่น้องของตนเอง	681	12.8
ญาติพี่น้องของฝ่ายชาย	339	6.4
เพื่อน	125	2.4
ดูแลตนเอง	52	1.0
เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฝึกอบรม	1	0.02

หมายเหตุ: (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2. กลุ่มแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์

2.1 การใช้สิทธิการรักษาระหว่างฝากครรภ์และการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นที่ฝากครรภ์โดยใช้สิทธิการรักษา ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามากที่สุด ร้อยละ 92.8 (ตารางที่ 25) การวางแผนการคุมกำเนิดหลังคลอด ร้อยละ 88.7 โดยวางแผนคุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ร้อยละ 89.5 และวางแผนการคุมกำเนิดโดยใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดมากที่สุด ร้อยละ 41.8 รองลงมาคือยาฝังคุมกำเนิด ร้อยละ 41.2 และยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 40.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 25 แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560

บุคคลแรกที่รับรู้ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้	จำนวน	ร้อยละ
	n= 4,121	
ใช้สิทธิการรักษา	3,899	94.6
หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง)	3,619	92.8
ประกันสุขภาพเอกชน	16	0.4
ประกันสังคม	214	5.5
สิทธิข้าราชการ	32	0.8
ครอบครัว อสม.	4	0.1
โครงการฝากทองทุกที่ฟรีทุกสิทธิ	10	0.3
ประกันสุขภาพต่างด้าว	1	0.0
ไม่ระบุ	3	0.1
ชำระเงินเอง	222	5.4

ตารางที่ 26 การวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560

การวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่น	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 3,570	
มีการวางแผนการคุมกำเนิด	3,165	88.7
คุมกำเนิด : วิธีการคุมกำเนิด ⁽¹⁾	2,834	89.5
ยาเม็ดคุมกำเนิด	1,185	41.8
ยาฝังคุมกำเนิด	1,167	41.2
ยาฉีดคุมกำเนิด	1,143	40.3
ถุงยางอนามัย	394	13.9
ใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่า 1 วิธี	241	8.5
ยาคุมฉุกเฉิน	65	2.3
ทำหมัน	45	1.6
หลังภายนอก	40	1.4
ห่วงอนามัย	17	0.6
นักระยะปลอดภัย	17	0.6
ไม่คุมกำเนิด : สาเหตุ ⁽¹⁾	331	10.5
ต้องการมีบุตรอีก	250	75.5
กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีการคุมกำเนิด	160	48.3
สามี/เพื่อนชาย ไม่ให้คุมกำเนิด	89	26.9
แยกทางกับสามี/เพื่อนชาย	75	22.7
บิดา/มารดา ไม่ให้คุมกำเนิด	44	13.3
ไม่ได้อยู่กับสามี/เพื่อนชาย	5	1.5
ไม่ต้องการคุมกำเนิด	3	0.9
วิถีชีวิตชนเผ่า	2	0.6
สามีเสียชีวิต	1	0.3
ยังไม่ได้วางแผนการคุมกำเนิด	405	11.3

หมายเหตุ: (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.2 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์

แผนการดำเนินชีวิตหลังคลอดของวัยรุ่นกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในระบบนั้น ส่วนใหญ่วางแผนในการเรียนต่อ ร้อยละ 48.2 ส่วนกลุ่มนักเรียนนักศึกษานอกระบบโรงเรียน กลุ่มที่ประกอบอาชีพ และกลุ่มที่ไม่ประกอบอาชีพ ทั้งหมดวางแผนหลังคลอดจะอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 50.7, 67.9 และ 70.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 27) โดยบุคคลที่วางแผนจะให้เป็นผู้เลี้ยงดูหลัก ได้แก่ ตัวแม่วัยรุ่นเอง ร้อยละ 70.5 (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 27 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560

การวางแผนหลังคลอด	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 4,788	
นักเรียน/นักศึกษา ในระบบโรงเรียน	1,484	31.0
เรียน	716	48.2
กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม	383	53.5
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	259	36.2
ย้ายไปเรียนสถานศึกษาอื่น	74 ⁽¹⁾	10.3
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	593	40.0
ทำงาน	161 ⁽²⁾	10.9
อื่น ๆ	14 ⁽³⁾	0.9
นักเรียน/นักศึกษา นอกระบบโรงเรียน	536	11.2
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	272	50.7
เรียน	218	40.7
ทำงาน	45 ⁽⁴⁾	8.4
อื่น ๆ	1 ⁽⁵⁾	0.2
กลุ่มที่ประกอบอาชีพ	1,173	24.5
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	796	67.9
ทำงาน	280 ⁽⁶⁾	23.9
เรียนนอกระบบโรงเรียน	93	7.9
อื่น ๆ	4 ⁽⁷⁾	0.3
กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1,595	33.3
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	1,126	70.6
ทำงาน	244 ⁽⁸⁾	15.3
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	212	13.3
อื่น ๆ	13 ⁽⁹⁾	0.8

หมายเหตุ (1) ย้ายไปเรียนสถานศึกษาอื่น เนื่องจาก ต้องการศึกษาต่อ 25 ราย ต้องการเปลี่ยนสาขาเรียน 10 ราย ใกล้บ้าน/เดินทางสะดวก 5 ราย มีปัญหากับสถานศึกษาเดิม/อายุเพื่อน 10 ราย ย้ายไปอยู่กับผู้ปกครอง/ญาติ 4 ราย มีภาระเพิ่มขึ้น/ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย 1 ราย เรียนมหาวิทยาลัยเปิดสามารถอยู่บ้านเลี้ยงลูกได้ 2 ราย และไม่ระบุ 17 ราย

(2) รับจ้างทั่วไป 48 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ เอกชน บริษัทห้างร้าน 21 ราย ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว 23 ราย เกษตรกร 6 ราย ยังไม่ทราบ 7 ราย และไม่ระบุ 56 ราย

(3) พักการเรียนชั่วคราว 3 ราย และไม่ได้วางแผน 11 ราย

(4) รับจ้างทั่วไป 24 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ เอกชน บริษัทห้างร้าน 5 ราย ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว 5 ราย ยังไม่ทราบ 2 ราย และไม่ระบุ 9 ราย

(5) ทำงานและเรียนไปด้วย 1 ราย

- (6) รับจ้างทั่วไป 113 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ เอกชน บริษัทห้างร้าน 40 ราย ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว 47 ราย เกษตรกร 7 ราย
ยังไม่ทราบ 4 ราย และไม่ระบุ 69 ราย
- (7) ทำงานและเรียนไปด้วย 1 ราย ไม่ได้วางแผน 2 ราย และไม่ระบุ 1 ราย
- (8) รับจ้างทั่วไป 97 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ เอกชน บริษัทห้างร้าน 32 ราย ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว 23 ราย เกษตรกร
4 ราย ไปทำงานต่างประเทศ 2 ราย ยังไม่ทราบ 12 ราย และไม่ระบุ 74 ราย
- (9) พักการเรียนชั่วคราว 2 ราย ไม่ได้วางแผน 10 ราย และไม่ระบุ 1 ราย

ตารางที่ 28 บุคคลหลักที่แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์วางแผนให้เป็นผู้เลี้ยงดูบุตร พ.ศ. 2560

บุคคลที่วางแผนให้เป็นผู้เลี้ยงดูหลัก	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 4,205	
ตนเอง	2,963	70.5
บิดามารดาหรือญาติของตนเอง	660	15.7
บิดามารดาหรือญาติของฝ่ายชาย	322	7.7
ยังไม่ได้วางแผน	145	3.4
สามี/เพื่อนชาย	106	2.5
ช่วยกันเลี้ยงทั้งครอบครัวฝ่ายตนเองและครอบครัวสามี/เพื่อนชาย	8	0.2
ฝากชั่วคราวในสถานสงเคราะห์	1	0.02

2.3 ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่างๆของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์

ในระยยะตั้งครรภ์ มีแม่วัยรุ่นที่ต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 48.2 โดยต้องการความช่วยเหลือในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์ มากที่สุด ร้อยละ 62.4 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์ และการคลอด ร้อยละ 37.0 (ตารางที่ 29)

ส่วนความต้องการการช่วยเหลือในระยะหลังคลอด แม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด ร้อยละ 74.8 รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด ร้อยละ 49.6 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2560

ความต้องการได้รับการช่วยเหลือ	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการได้รับการช่วยเหลือในระยะตั้งครรภ์	n= 4,097	
ไม่ต้องการ	2,122	51.8
ต้องการ ⁽¹⁾	1,975	48.2
ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์	1,232	62.4
การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และการคลอด	731	37.0
การประกอบอาชีพระหว่างตั้งครรภ์	369	18.7
รับคำปรึกษาทางสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า	298	15.1
การช่วยเหลือประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการศึกษาต่อ	201	10.2
แจ้งการตั้งครรภ์แก่บิดา - มารดา/ผู้ปกครองและพูดคุยเพื่อให้ยอมรับ	186	9.4
การตั้งครรภ์		
ที่พักระหว่างตั้งครรภ์และคลอด	73	3.7
การคาดการณ์เกี่ยวกับความต้องการได้รับการช่วยเหลือระยะหลังคลอด	n= 4,076	
ไม่ต้องการ	1,384	34.0
ต้องการ ⁽¹⁾	2,692	66.0
ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร	2,013	74.8
ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด	1,336	49.6
ค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร	922	34.2
การประกอบอาชีพหลังคลอด	475	17.6
รับคำปรึกษาด้านสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า	167	6.2
ประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการศึกษาต่อ	169	6.3
ที่พักหลังคลอด	44	1.6
จัดหาผู้อุปการะบุตร	30	1.1

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3. กลุ่มแม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด

3.1 การดำเนินชีวิตหลังคลอด

การดูแลบุตรของแม่วัยรุ่นหลังคลอด พบว่าผู้ดูแลหลักในการเลี้ยงดูบุตรส่วนใหญ่คือ แม่วัยรุ่นเอง ร้อยละ 74.2 (ตารางที่ 30) โดยมีบิดาและมารดาเป็นผู้ช่วยแม่วัยรุ่นในการดูแลบุตรหลังคลอด ร้อยละ 56.1 รองลงมาคือสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 47.2 (ตารางที่ 31) สำหรับการดำเนินชีวิตหลังคลอดในแม่วัยรุ่นทุกกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน กลุ่มที่ประกอบอาชีพ และกลุ่มที่ไม่ประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 56.6, 47.2, 65.5 และ 88.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 30 ผู้ที่เป็นหลักในการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

ผู้ที่เป็นหลักในการเลี้ยงดูบุตร	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 1,001	
ตนเอง	743	74.2
บิดามารดาหรือญาติของตนเอง	169	16.9
บิดามารดาหรือญาติของฝ่ายชาย	54	5.4
สามี/เพื่อนชาย	35	3.5

ตารางที่ 31 ผู้ที่ช่วยเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ. 2560

ผู้ช่วยดูแลบุตรหลังคลอด	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 743	
บิดามารดาของตนเอง	417	56.1
สามีหรือเพื่อนชาย	351	47.2
บิดามารดาของฝ่ายชาย	254	34.2
ญาติพี่น้องของตนเอง	125	16.8
ญาติพี่น้องของฝ่ายชาย	54	7.3
เพื่อน	5	0.7

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 32 การดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่น จำแนกตามกลุ่มอาชีพของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560

การดำเนินชีวิตหลังคลอด	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 1,117	
นักเรียน/นักศึกษา ในระบบโรงเรียน	311	77.8
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	176	56.6
เรียน	112	36.0
กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม	67	59.8
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	35	31.3
ไปเรียนสถานศึกษาอื่น	10 ⁽¹⁾	8.9
ทำงาน	20 ⁽²⁾	6.4
อื่น ๆ	3 ⁽³⁾	1.0
นักเรียน/นักศึกษา นอกระบบโรงเรียน	89	22.2
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	42	47.2
เรียน	41	46.0
ทำงาน	6 ⁽⁴⁾	6.8
กลุ่มที่ประกอบอาชีพ	223	20.0
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	146	65.5
ทำงาน	77 ⁽⁵⁾	34.5
กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	494	44.2
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	437	88.4
ทำงาน	29 ⁽⁶⁾	5.9
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	28	5.7

หมายเหตุ (1) จบการศึกษาต้องการศึกษาต่อ 4 ราย ย้ายที่อยู่ตามแฟน/ผู้ปกครอง 2 ราย อายุเพื่อน 1 ราย และไม่ระบุ 3 ราย

(2) รับจ้างทั่วไป 10 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ บริษัทห้างร้านหรือหน่วยงานเอกชน 4 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 2 ราย และไม่ระบุ 4 ราย

(3) กำลังสมัครงาน 1 ราย ยังไม่ทราบชัดเจน 2 ราย

(4) รับจ้างทั่วไป 4 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ บริษัทห้างร้านหรือหน่วยงานเอกชน 1 ราย และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 1 ราย

(5) เกษตรกร 7 ราย รับจ้างทั่วไป 39 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ บริษัทห้างร้านหรือหน่วยงานเอกชน 9 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 8 ราย และไม่ระบุ 14 ราย

(6) รับจ้างทั่วไป 19 ราย ลูกจ้างในหน่วยงานราชการ บริษัทห้างร้านหรือหน่วยงานเอกชน 9 ราย และไม่ระบุ 1 ราย

3.2 ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก

แม่วัยรุ่นคลอดบุตรเมื่ออายุครรภ์ตั้งแต่ 37 สัปดาห์ ขึ้นไป ร้อยละ 90.8 ส่วนใหญ่คลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 84.1 และพบทารกน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 9.8 ส่วนคะแนน Apgar score ส่วนมากมีคะแนนมากกว่า 7 คะแนนทั้งนาที่ที่ 1 และนาที่ที่ 5 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก พ.ศ. 2560

ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุครรภ์ขณะคลอด (สัปดาห์)	n= 979	
< 28 สัปดาห์	6	0.6
28 - 31 สัปดาห์	8	0.8
32 - 36 สัปดาห์	76	7.8
≥ 37 สัปดาห์	889	90.8
วิธีการคลอด	n= 1,011	
คลอดปกติทางช่องคลอด	850	84.1
ผ่าตัดออกทางหน้าท้อง	150	14.8
ใช้เครื่องดูดสุญญากาศ	11	1.1
น้ำหนักทารกแรกเกิด (กรัม)	n= 997	
< 2,500 กรัม	98	9.8
≥ 2,500 กรัม	899	90.2
APGAR score ที่ 1 นาที่	n= 837	
คะแนน ≤ 7	20	2.4
คะแนน > 7	817	97.6
APGAR score ที่ 5 นาที่	n= 817	
คะแนน ≤ 7	3	0.4
คะแนน > 7	814	99.6

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ในระยะ 6 เดือนหลังคลอด จำแนกรายอายุของทารก พบว่าทุกกลุ่มอายุ ได้รับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว โดยแม่วัยรุ่นที่มีลูกอายุ 6 เดือนมีสัดส่วนของแม่วัยรุ่นที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อยที่สุด ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 34)

ตาราง 34 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของแม่วัยรุ่นหลังคลอด พ.ศ. 2560

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว	แม่วัยรุ่นหลังคลอด		
	จำนวนบุตรอายุ 1 - 6 เดือนทั้งหมด	จำนวนบุตรที่ดื่มนม แม่อย่างเดียว	ร้อยละ
	n= 975		
ณ อายุบุตรมากกว่า 1 - 2 เดือน	790	653	82.7
ณ อายุบุตรมากกว่า 2 - 3 เดือน	88	66	75.0
ณ อายุบุตรมากกว่า 3 - 4 เดือน	50	41	82.0
ณ อายุบุตรมากกว่า 4 - 5 เดือน	26	24	92.3
ณ อายุบุตรมากกว่า 5 - 6 เดือน	11	9	81.8
ณ อายุบุตรมากกว่า 6 เดือน ขึ้นไป	10	10	100.0
ณ อายุบุตรมากกว่า 5 - 6 เดือน	11	9	81.8
ณ อายุบุตรมากกว่า 6 เดือน ขึ้นไป	10	10	100.0

3.3 การคุมกำเนิดและความมั่นใจในการเลี้ยงบุตร

แม่วัยรุ่นหลังคลอด มีการคุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ร้อยละ 88.4 โดยใช้ยาฝังคุมกำเนิดมากที่สุด ร้อยละ 66.8 รองลงมาใช้ยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 37.1 สำหรับแม่วัยรุ่นที่ไม่คุมกำเนิดส่วนใหญ่มีเหตุผลเนื่องจากแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 34.4 รองลงมาคือต้องการมีบุตรอีก ร้อยละ 20.8 (ตารางที่ 35) แม่วัยรุ่นหลังคลอด มีความมั่นใจในการเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 97.2 และสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงบุตรได้ ร้อยละ 99.3 ในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุด ร้อยละ 88.4 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 35 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นกลุ่มที่มารับบริการหลังคลอด พ.ศ. 2560

การคุมกำเนิด	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 827	
คุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง : วิธีการคุมกำเนิด ⁽¹⁾	731	88.4
ยาฝังคุมกำเนิด	488	66.8
ยาฉีดคุมกำเนิด	271	37.1
ยาเม็ดคุมกำเนิด	122	16.7
ถุงยางอนามัย	47	6.4
ใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่า 1 วิธี	16 ⁽¹⁾	2.2
หลังภายนอก	7	1.0
ยาคุมฉุกเฉิน	6	0.8
ทำหมัน	3	0.4
ห่วงอนามัย	2	0.3
นักระยะปลอดภัย	1	0.1
ไม่ได้คุมกำเนิด : สาเหตุ ⁽¹⁾	96	11.6
แยกทางกับสามี/เพื่อนชาย	33	34.4
ต้องการมีบุตรอีก	20	20.8
กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีการคุมกำเนิด	16	16.7
สามี/เพื่อนชาย ไม่ให้คุมกำเนิด	15	15.6
รอตรวจหลังคลอดก่อน	14	14.6
บิดา/มารดา ไม่ให้คุมกำเนิด	9	9.4
ไม่ได้อยู่กับสามี/สามีทำงานที่อื่น	5	5.2
หลังคลอดยังไม่มีเพศสัมพันธ์	4	4.2
ยังไม่ตัดสินใจว่าจะคุมกำเนิดด้วยวิธีใด	2	2.1
ไม่ต้องการคุมกำเนิด	2	2.1
รอประจำเดือนมาก่อนจึงจะคุมกำเนิด	1	1.0

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(2) ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราวหรือกึ่งถาวร ได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิด 9 ราย ยาฉีดคุมกำเนิด 4 ราย และยาฝังคุมกำเนิด 3 ราย

ตารางที่ 36 ความมั่นใจในการเลี้ยงบุตรของแม่วัยรุ่นหลังคลอด ที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ. 2560

การคุมกำเนิด ความสามารถ และความมั่นใจในการเลี้ยงบุตร	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
ความมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง	n= 986	
มั่นใจ	958	97.2
ไม่มั่นใจ	28	2.8
ความสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร	n= 913	
สามารถปฏิบัติได้ : ด้านที่ปฏิบัติได้ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ⁽¹⁾	907	99.3
การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	802	88.4
การพาไปรับวัคซีน	650	71.7
การส่งเสริมพัฒนาการ	620	68.4
การสังเกตอาการผิดปกติของบุตร	617	68.0
ไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่	6	0.7

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

แม่วัยรุ่นทั้งหมดที่ยินยอมตอบแบบสอบถามโดยสมัครใจ จำนวน 5,319 ราย จำแนกเป็นแม่วัยรุ่นที่มาใช้บริการฝากครรภ์ ร้อยละ 80.7 และบริการหลังคลอด ร้อยละ 19.3 เฉลี่ยอายุ 17 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.8 มีสถานภาพสมรสคู่หรือปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน ร้อยละ 91.2 ส่วนมากเป็นการอยู่กินด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ก่อนตั้งครรภ์พบแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 49.0 ซึ่งหลังจากตั้งครรภ์ พบว่า แม่วัยรุ่นที่เรียนในระบบนั้น หยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 37.5 ส่วนแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้อยู่ในระหว่างการศึกษา พบว่า ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 44.7 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.0 หลังจากตั้งครรภ์แล้ว ไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้านเพิ่มเป็น ร้อยละ 54.9 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 26.0 ในส่วนของรายได้ แม่วัยรุ่นทั้งหมดมีรายได้ประจำ ร้อยละ 61.7 (ประมาณ 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน) ซึ่งแม่วัยรุ่น ร้อยละ 49.2 รับรายได้จากสามีหรือเพื่อนชาย

แม่วัยรุ่นส่วนใหญ่มีความรู้สึกลบอยู่ในครอบครัว ร้อยละ 89.2 โดยมีบิดาและมารดาอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 57.6 และพบบุคคลใกล้ชิดของแม่วัยรุ่นที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นมารดาของแม่วัยรุ่นเอง ร้อยละ 45.3 เป็นเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ร้อยละ 76.9 และญาติพี่น้อง ร้อยละ 47.6 ส่วนสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น เป็นเยาวชนวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 81.5 ซึ่งมีประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ และปัจจุบันยังคงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่อยู่ ร้อยละ 49.8 และ 59.4 ตามลำดับ ส่วนตัวแม่วัยรุ่นเองพบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 68.5 และ 92.2 ตามลำดับ บุคคลแรกที่แม่วัยรุ่นบอกให้ทราบเมื่อตั้งครรภ์คือ สามีหรือเพื่อนชายของตนเอง ร้อยละ 51.6 และปรึกษาบิดามารดาเมื่อทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ ร้อยละ 57.7 รองลงมาคือ ปรึกษาสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 45.3 เช่นเดียวกับบุคคลที่ให้การดูแล ในขณะที่แม่วัยรุ่นตั้งครรภ์ เป็นสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 65.3 และบิดามารดาของตนเอง ร้อยละ 50.6

แม่วัยรุ่นทั้งหมด ร้อยละ 52.8 ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามรายอายุ สถานะการศึกษา และศาสนา พบว่าแม่วัยรุ่นที่มีอายุน้อยไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่อายุมาก แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่ไม่ใช่นักเรียนนักศึกษา และแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลามมีความตั้งใจในการตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอื่น ในเรื่องการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พบว่าไม่มีการคุมกำเนิด ร้อยละ 48.6 สาเหตุเพราะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ และไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแม่วัยรุ่นที่คุมกำเนิดมีร้อยละ 51.4 ส่วนใหญ่เป็นการคุมกำเนิดด้วยวิธีชั่วคราวอย่างเดียว ส่วนยาฝังคุมกำเนิด มีเพียง ร้อยละ 1.6 แม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ครั้งนี้ ร้อยละ 14.4 เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 16 ปี และฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 12 - 24 สัปดาห์ ร้อยละ 54.7

แม่วัยรุ่นที่มาใช้บริการฝากครรภ์ ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 41.7 หลังจากที่ตั้งครรภ์แล้วพบว่าอาศัยอยู่กับฝ่ายชายหรือครอบครัวของฝ่ายชาย ร้อยละ 52.9 รองลงมา คืออยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 31.7 โดยหลังคลอดวางแผนที่จะเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 70.5 แม่วัยรุ่นกลุ่มก่อนตั้งครรภ์เป็นนักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนวางแผนกลับไปเรียนต่อ ร้อยละ 48.2 และอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ร้อยละ 40.0 ส่วนกลุ่มก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้เป็นนักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียน ได้แก่ กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ กลุ่มที่ประกอบอาชีพและกลุ่มนักเรียน นักศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนมากวางแผนอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 70.6, 67.9 และ 50.7 ตามลำดับ ในช่วงระหว่างการตั้งครรภ์ มีแม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 48.2 ในด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์และค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และการคลอด ส่วนระยะหลังคลอดนั้น แม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 66.0 คาดว่าต้องการความช่วยเหลือในด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด ส่วนการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอด แม่วัยรุ่นที่มี

การวางแผน หลังคลอดเลือกที่จะคุมกำเนิด ร้อยละ 89.5 ด้วยยาฉีดคุมกำเนิด ยาเม็ดคุม และยาฝังคุมกำเนิด เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด สาเหตุเพราะต้องการมีบุตรอีก และแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย เป็นต้น

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 53.5 ส่วนหลังคลอดอาศัยอยู่กับอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 43.5 และเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 74.2 โดยมีบิดามารดาของแม่วัยรุ่นเองเป็นผู้ช่วยดูแลบุตร ร้อยละ 56.1 สามีหรือเพื่อนชายเป็นผู้ช่วยดูแลบุตร ร้อยละ 47.2 การดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่น พบว่า ส่วนมากอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ซึ่งมีแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในระบบที่กลับไปเรียนต่อเพียงร้อยละ 36.0 มีการคุมกำเนิดหลังคลอด ร้อยละ 88.4 เป็นยาฝังคุมกำเนิด ร้อยละ 66.8 และยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 37.1 ซึ่งในกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด มีสาเหตุเพราะแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย ส่วนข้อมูลการคลอดและสุขภาพของทารก อายุครรภ์ขณะคลอด 37 สัปดาห์ขึ้นไป ร้อยละ 90.8 คลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 84.1 น้ำหนักทารกแรกเกิดมากกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 90.23 และเกือบทั้งหมดมีคะแนน Apgar score มากกว่า 7 คะแนน ทั้งนาທີที่ 1 และ นาທີที่ 5 ร้อยละ 97.6 และ 99.6 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2560 เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กลุ่มเป้าหมายคือ หญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่เฝ้าระวังฯ ของช่วงเวลาที่กำหนด โดยยินยอมตอบแบบสอบถามทั้งหมด 21 จังหวัด

จากการเฝ้าระวังพบแม่วัยรุ่นมารับบริการฝากครรภ์มากกว่าการมารับบริการหลังคลอด ซึ่งเห็นได้ว่าแม่วัยรุ่นยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจหลังคลอดบุตรมากพออาจมีสาเหตุจากการเลี้ยงบุตรจนลืมนึกถึงการดูแลสุขภาพของตนเองหลังคลอด ซึ่งจะทำให้เกิดอาการผิดปกติต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาในเรื่องความดันโลหิต การขับถ่าย แผลฝีเย็บ เป็นต้น ซึ่งแม่วัยรุ่นทั้งหมดที่มารับบริการ ก่อนตั้งครรภ์ ส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษา เรียนอยู่ในระบบโรงเรียน ไม่ได้ตั้งใจตั้งครรภ์ ซึ่งหลังจากตั้งครรภ์แล้ว พบแม่วัยรุ่นจะหยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 37.5 ซึ่งน้อยกว่าการเฝ้าระวังปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2559 พบแม่วัยรุ่นจะหยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 53.5) เหลือแม่วัยรุ่นที่ยังเรียนอยู่สถานศึกษาเดิมเพียง ร้อยละ 24.3 และอื่นๆ เช่น พักการศึกษาชั่วคราว ย้ายสถานศึกษา เปลี่ยนเป็นเรียนนอกระบบโรงเรียน เป็นต้น ส่วนแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ที่ไม่ใช่ นักเรียน นักศึกษา หลังจากตั้งครรภ์แล้วไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆหรือเป็นแม่บ้านเพิ่มขึ้น ส่วนสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น พบว่า ส่วนมากเป็นเยาวชนวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 25 ปี และบุคคลใกล้ชิดของแม่วัยรุ่นเองก็มีประวัติตั้งครรภ์เมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปี สูงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวของแม่วัยรุ่น ซึ่งมีประวัติตั้งครรภ์เมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปี สูงถึงร้อยละ 76.9 แม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้ ก่อนตั้งครรภ์ มีทั้งกลุ่มที่คุมกำเนิดและกลุ่มที่ไม่ได้คุมกำเนิด กลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้คุมกำเนิด เนื่องจากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ รองลงมาคือไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด แต่แม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์คุมกำเนิดพบว่า ใช้วิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราวเพียงชนิดเดียว ร้อยละ 89.5 ซึ่งวิธีที่ใช้มากที่สุดคือยาเม็ดคุมกำเนิด ถูยงอนามัย และยาคุมฉุกเฉิน ตามลำดับ แม้ว่าแม่วัยรุ่นกลุ่มนี้จะมีการคุมกำเนิดแต่ก็ยังมี การตั้งครรภ์เกิดขึ้น อีกทั้งยังมีจำนวนมากกว่าแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่ได้คุมกำเนิด ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด เพราะการคุมกำเนิดทุกวิธีไม่มีวิธีไหนสามารถรับรองผลได้ทั้งหมด มีโอกาสผิดพลาดเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะความผิดพลาดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ใช้ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้พบแม่วัยรุ่นที่การตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำถึง ร้อยละ 14.4 ตั้งครรภ์สูงสุดครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 และตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ยที่ 16 ปี

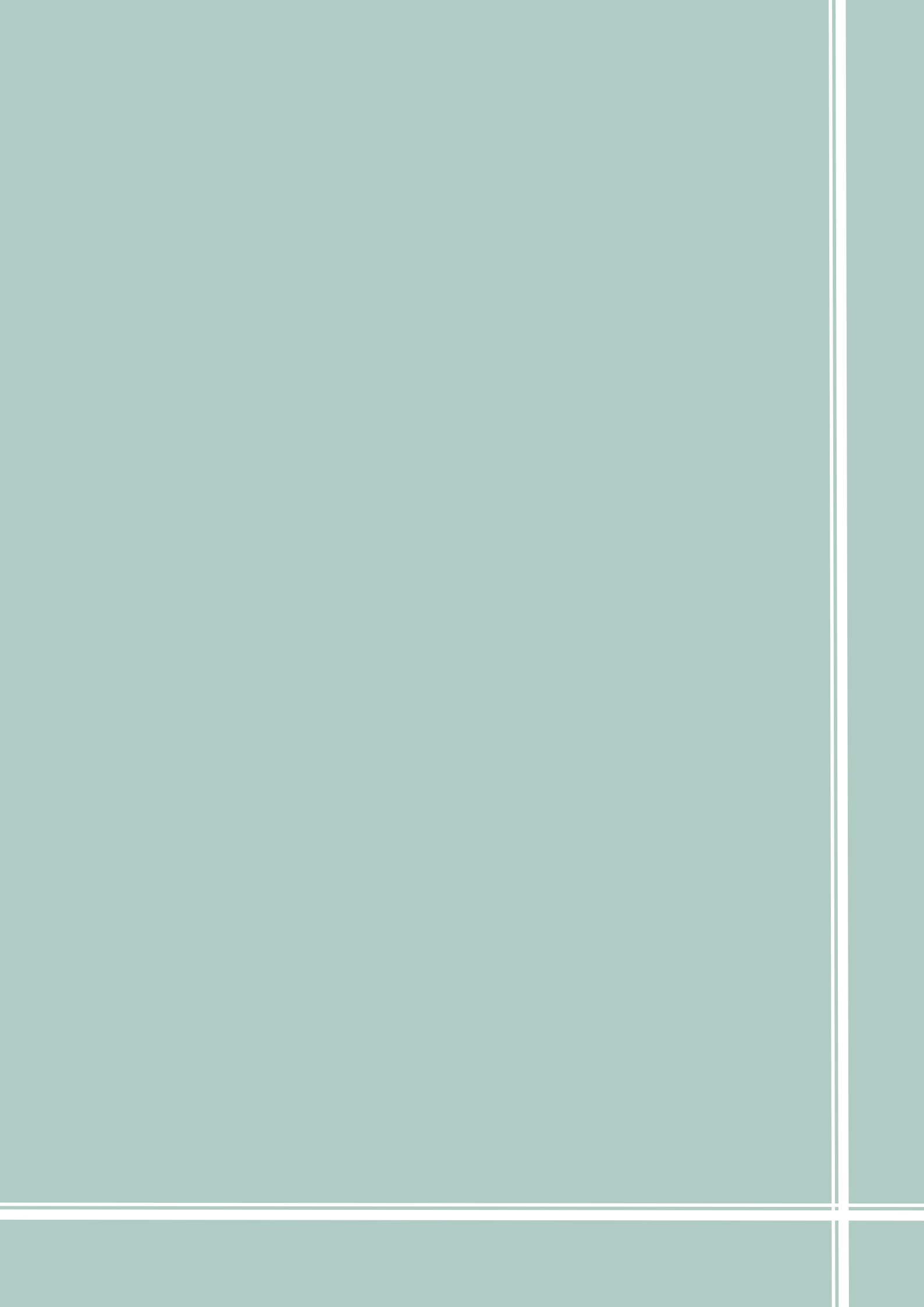
แม่วัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์ และก่อนตั้งครรภ์เป็นนักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียน พบว่าวางแผนที่จะกลับไปเรียนต่อหลังจากคลอดแล้ว ร้อยละ 48.2 แต่ในขณะที่แม่วัยรุ่นที่คลอดบุตรแล้วมารับบริการหลังคลอดนั้น ได้กลับไปเรียนต่อเพียง ร้อยละ 36.0 เท่านั้น ซึ่งแม่วัยรุ่นที่กลับไปเรียนต่อ ร้อยละ 59.8 ได้เรียนต่อในสถานศึกษาเดิม แต่ที่เหลือคือเรียนต่อนอกระบบการศึกษาปกติหรือเปลี่ยนสถานศึกษา นอกจากนี้แล้วแม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์ประกอบอาชีพต่างๆ หลังจากตั้งครรภ์ต้องออกจากงานเพื่อเลี้ยงดูบุตรที่บ้านถึง ร้อยละ 65.5 ส่วนเรื่องคุมกำเนิดหลังคลอด แม่วัยรุ่นหลังคลอดเกือบทั้งหมดเลือกที่จะคุมกำเนิดหลังจากคลอดบุตรแล้ว โดยใช้ยาฝังคุมกำเนิดมากที่สุด ซึ่งเป็นวิธีการคุมกำเนิดแบบกึ่งถาวรที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถคุมกำเนิดได้ในระยะเวลา 3 ปี และ 5 ปี ส่วนปัญหาที่ต้องช่วยเหลือแม่วัยรุ่นในระยะตั้งครรภ์ คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์ ส่วนระยะหลังคลอด คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร การคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด

ข้อเสนอแนะ

1. โรงพยาบาลทุกแห่งดำเนินการการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560 - 2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559
2. โรงพยาบาลทุกแห่งควรพัฒนารูปแบบและคุณภาพขอระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ครอบคลุมทุกบริการที่จำเป็นทุกด้านที่เป็นมิตรและได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค
3. สถานพยาบาลทุกระดับควรจัดให้มีบริการให้คำปรึกษา การวางแผนครอบครัวในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในทุกกลุ่มอายุ และแนวทางการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น
4. สถานพยาบาลทุกระดับควรมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย 2560. ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นพ.ศ.2559.พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.2560.
- กรมอนามัย 2557. สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นประเทศไทยปี พ.ศ.2556 (Statistics on Adolescent Birth, Thailand 2013). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557.
- วิทยา ศรีมาตา และคณะ. International statistical classification of diseases and relate health problem.Vol.5. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557.
- ศรีเพ็ญ ตันติเวสส ทรงยศ พิลาสันต์ อินทิรา ยมาภัย ยศ ตีระพัฒน์ นานนท์ ชลัญชร โยธาสุมุท อภิญา มัตเดช และณัฐจรัส เองมหัสสกุล; โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสาธารณสุข. บทนำ สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย ๒๕๕๖: หน้า ๘.
- วาที สิทธิ. โครงการศึกษาภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นในหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่คลอดบุตรและบุตรที่คลอดจากหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดนครสวรรค์ตั้งแต่เดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ : หน้า ๑.
- บุญฤทธิ์ สุขรัตน์. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น: นโยบายแนวทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ ๒ นนทบุรี. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; ๒๕๕๗. หน้า ๒๐ - ๔.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. ขนาดและแนวโน้มการตั้งครรภ์/การคลอดในวัยรุ่น. แม่วัยใส ความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. ๒๕๕๗: หน้า ๑๑.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. ผลกระทบการตั้งครรภ์วัยรุ่นในมิติต่าง ๆ. แม่วัยใส ความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. ๒๕๕๗: หน้า ๔๑ - ๖.

ส่วนที่ 3

ภาคผนวก

แบบสอบถาม การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น (ANC)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครแม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์และบริการตรวจหลังคลอด (ในที่นี้ใช้คำว่า “อาสาสมัคร”) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปประกอบการจัดทำแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น
2. ก่อนทำการตอบแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลโปรดชี้แจงให้อาสาสมัครเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั้งหมดจะถือเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเป็นภาพรวมของผลการศึกษานั้น การยินยอมหรือไม่ยินยอมตอบแบบสอบถาม จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแผนการรักษาของแพทย์แต่อย่างใด
3. ทำการเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่ยินยอม โดยอาสาสมัครจะต้องลงนามในหนังสือแสดงความยินยอม โดยสมัครใจก่อนจะทำการตอบแบบสอบถามเอง หรือเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลเป็นผู้เก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม ในกรณีที่อาสาสมัครไม่สามารถตอบแบบสอบถามด้วยตนเองได้
4. เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลควรเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับอาสาสมัครก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล แนะนำความเป็นมาของโครงการ ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การเก็บรักษาความลับ และมีอิสระในการตอบ ในระหว่างการตอบแบบสอบถามคำถามใดที่ไม่ยินดีตอบสามารถข้ามไปได้
5. ในระหว่างการตอบแบบสอบถาม อาสาสมัครสามารถสอบถามประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับคำถามได้ และอนุญาตให้ยุติการตอบได้เมื่อไม่ต้องการตอบคำถามต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

1. หมายเลขแบบสอบถาม.....
2. ชื่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
3. ชื่อ-สกุล เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล.....
ตำแหน่ง.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่นบุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และแผนการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น

1. อายุของท่าน.....ปี (อายุเต็ม)
2. สัญชาติ

() 1. ไทย	() 2. ลาว
() 3. เมียนมาร์	() 4. กัมพูชา
() 5. อื่นๆ ระบุ.....	() 6. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

3. ศาสนา

- () 1. พุทธ () 2. คริสต์
 () 3. อิสลาม () 4. อื่นๆ ระบุ.....
 () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

4. สถานภาพสมรส

- () 1. โสด
 () 2. คู่ (ปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน)
 () 2.1 จดทะเบียนสมรส
 () 2.2 ไม่ได้จดทะเบียนสมรส
 () 3. หย่า/แยกกันอยู่/เลิกกัน
 () 4. หม้าย
 () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

5. อาชีพของท่านก่อนตั้งครุฑ

***ถ้าตอบข้อ 1-2 ทำต่อข้อ 6. (ไม่ต้องตอบข้อ 7.)**

- () 1. นักเรียน/นักศึกษา ระบุระดับการศึกษา.....
 () 2. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ

***ถ้าตอบข้อ 3-11 ไม่ต้องทำข้อ 6 ให้ข้ามไปทำต่อข้อ 7)**

- () 3. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน
 () 4. รับจ้างทั่วไป
 () 5. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 () 6. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)
 () 7. รัฐวิสาหกิจ
 () 8. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
 () 9. เกษตรกร
 () 10. อื่น ๆ หมายถึง อาชีพอื่นนอกเหนือจากที่ระบุในข้อ 1-9
 () 11. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

6. สถานะการศึกษาของท่านในปัจจุบัน

- () 1. ยังเรียนในสถานศึกษาเดิม
 () 2. ย้ายสถานศึกษา เนื่องจาก.....
 () 3. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ
 () 4. พักการศึกษาชั่วคราว
 () 5. หยุดเรียน/ ลาออก
 () 6. อื่นๆ ระบุ.....
 () 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

7. อาชีพของท่านในปัจจุบัน

- () 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน
 () 2. รับจ้างทั่วไป
 () 3. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 () 4. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)

- () 5. รัฐวิสาหกิจ
- () 6. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
- () 7. เกษตรกร
- () 8. อื่น ๆ หมายถึง อาชีพอื่นนอกเหนือจากที่ระบุในข้อ 1-7
- () 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

8. รายได้ต่อเดือนของท่าน

- () 1. มี ระบุ
 - () 1.1 จากการทำงาน.....บาท/เดือน
 - () 1.2 จากพ่อแม่/ผู้ปกครองบาท/เดือน
 - () 1.3 จากสามี/เพื่อนชายบาท/เดือน
 - () 1.4 อื่นๆ ระบุบาท/เดือน
- () 2. ไม่มี
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.2 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลในครอบครัว

9. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่านในปัจจุบัน

- () 1. อยู่กับบิดาและมารดา
- () 2. อยู่กับบิดา
- () 3. อยู่กับมารดา
- () 4. อยู่กับญาติพี่น้อง
- () 5. อยู่กับเพื่อน
- () 6. อยู่กับคู่รัก/สามี
- () ๗. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี
- () ๘. อยู่ตามลำพัง
- () ๙. อื่นๆ ระบุ.....
- () ๑๐. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

10. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่านก่อนตั้งครรภ์

- () 1. อยู่กับบิดาและมารดา
- () 2. อยู่กับบิดา
- () 3. อยู่กับมารดา
- () 4. อยู่กับญาติพี่น้อง
- () 5. อยู่กับเพื่อน
- () 6. อยู่กับคู่รัก/สามี
- () ๗. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี
- () ๘. อยู่ตามลำพัง
- () ๙. อื่นๆ ระบุ.....
- () ๑๐. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

11. สถานภาพสมรสของบิดามารดาของท่านในปัจจุบัน

- () 1. บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
- () 2. บิดามารดาแยกกันอยู่
- () 3. หย่าร้าง
- () 4. บิดาเสียชีวิต
- () 5. มารดาเสียชีวิต
- () 6. บิดาและมารดาเสียชีวิต
- () 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

12. ความอบอุ่นในครอบครัว

- () 1. อบอุ่น
- () 2. ไม่อบอุ่น
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

13. อายุของมารดา

1. อายุมารดาของท่าน

- () 1.1 ทราบ ระบุ ปี (อายุเต็ม)
- () 1.2 ไม่ทราบ
- () 1.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล

2. อายุมารดาของท่านเมื่อมีบุตรคนแรก

- () 2.1 ทราบ ระบุ ปี (อายุเต็ม)
- () 2.2 ไม่ทราบ
- () 2.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล

14. อายุของสามีหรือเพื่อนชาย (พ่อของเด็ก)

- () 1. ทราบ ระบุ..... ปี (อายุเต็ม)
- () 2. ไม่ทราบ
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

15. อาชีพหลักของสามีหรือเพื่อนชายในปัจจุบัน

- () 1. นักเรียน/นักศึกษา ระบุระดับการศึกษา.....
- () 2. ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- () 3. รับจ้างทั่วไป
- () 4. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- () 5. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)
- () 6. รัฐวิสาหกิจ
- () 7. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
- () 8. เกษตรกร
- () 9. อื่น ๆ หมายถึง อาชีพอื่นนอกเหนือจากที่ระบุในข้อ 1-8
- () 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

16. รายได้ต่อเดือนของสามีหรือเพื่อนชาย

- () 1. มี ประมาณ..... บาท/เดือน
- () 2. ไม่มี
- () 3. ไม่ทราบ
- () 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.3 ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์

17. การตั้งครรภ์ครั้งนี้ ท่านตั้งใจให้เกิดขึ้นหรือไม่

- () 1. ตั้งใจ (ข้ามไปตอบข้อ 19) () 2. ไม่ตั้งใจ () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

18. ก่อนตั้งครรภ์ครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดใดๆ หรือไม่

- () 1. ไม่ได้คุมกำเนิด เนื่องจาก (ระบุ)
- () 1.1 ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด
 - () 1.2 มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ
 - () 1.3 ถูกบังคับขืนใจ
 - () 1.4 เคยคุมกำเนิดแต่มีภาวะแทรกซ้อน
 - () 1.5 มีเพศสัมพันธ์ในขณะที่มีประจำเดือน
 - () 1.6 อื่นๆ ระบุ.....
- () 2. ใช้คุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 2.1 ถุงยางอนามัย () 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด
 - () 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด () 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน
 - () 2.5 ห่วงอนามัย () 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด
 - () 2.7 นักระยะปลอดภัย () 2.8 หลั่งภายนอก
 - () 2.9 ใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราว ได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย, ยาฝังคุมกำเนิด
 - () 2.10 อื่นๆ ระบุ.....
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

19. ก่อนการตั้งครรภ์ท่านได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

- () 1. ไม่เคยดื่ม
- () 2. เคยและเลิกแล้วนานน้อยกว่า 1 ปี
- () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
- () 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
- () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

20. ก่อนการตั้งครรภ์ท่านสูบบุหรี่หรือไม่

- () 1. ไม่เคยสูบเลย
- () 2. เคยและเลิกแล้วนานน้อยกว่า 1 ปี
- () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
- () 4. เคยและปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่
- () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

21. สามีหรือแฟนชายของท่านดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

- () 1. ไม่เคยดื่ม
- () 2. เคยและเลิกแล้วนานน้อยกว่า 1 ปี
- () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
- () 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
- () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

22. สามีหรือเพื่อนชายของท่าน**สูบบุหรี่หรือไม่**

- () 1. ไม่เคยสูบเลย
 () 2. เคยและเลิกแล้วนานน้อยกว่า 1 ปี
 () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
 () 4. เคยและปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่
 () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

23. ท่านมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันที่เคย**ตั้งครรภ์**เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

- () 1. มี () 2. ไม่มี () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

24. ท่านมีญาติพี่น้องที่เคย**ตั้งครรภ์**เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

- () 1. มี () 2. ไม่มี () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.4 แผนการดูแลระหว่าง**ตั้งครรภ์**และคลอด

(2.4.1) ข้อมูลการฝากครรภ์

25. จำนวนการ**ตั้งครรภ์**..... ครั้ง (รวมการ**ตั้งครรภ์**ครั้งนี้)

26. **ตั้งครรภ์**ครั้งแรกเมื่ออายุ..... ปี (อายุเต็มปีเศษทิ้ง)

27. จำนวนการคลอด..... ครั้ง

28. จำนวนการแท้ง..... ครั้ง

29. จำนวนบุตรมีชีวิต..... คน

30. บุตรคนสุดท้ายอายุ..... ปี หรือ.....เดือน

31. ขณะนี้**อายุครรภ์**..... สัปดาห์

32. ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่อ**อายุครรภ์**..... สัปดาห์

(2.4.2) แผนการดูแลระหว่าง**ตั้งครรภ์**และคลอด

33. เมื่อท่านทราบว่าท่าน**ตั้งครรภ์** ท่าน**บอก**ใครเป็นคนแรก

- () 1. ไม่บอกใคร
 () 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง
 () 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
 () 4. สามี/เพื่อนชาย
 () 5. เพื่อน
 () 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/คลินิกวัยรุ่น
 () 7. ครูอาจารย์
 () 8. อื่น ๆ ระบุ.....
 () 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

34. เมื่อท่านทราบว่าท่าน**ตั้งครรภ์** ท่าน**ปรึกษา**ใครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ไม่ปรึกษาใคร
 () 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง
 () 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
 () 4. สามี/เพื่อนชาย
 () 5. เพื่อน
 () 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/คลินิกวัยรุ่น

- () 7. ครูอาจารย์
- () 8. สายด่วนสุขภาพ
- () 9. อื่นๆ ระบุ.....
- () 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

35. ผู้ที่ให้การดูแลท่านในขณะที่ตั้งครรภ์ครั้งนี้คือใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ไม่มี
- () 2.สามี/เพื่อนชาย
- () 3. บิดามารดา ตนเอง
- () 4. บิดามารดา ฝ่ายชาย
- () 5.ญาติพี่น้องตนเอง
- () 6. ญาติพี่น้อง ฝ่ายชาย
- () 7. เพื่อน
- () 8. อื่นๆ ระบุ.....
- () 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

36. ท่านวางแผนจะคลอดที่ไหน ระบุชื่อโรงพยาบาล.....

37. ท่านวางแผนการคุมกำเนิดหลังคลอดอย่างไร

- () 1. ไม่คุมกำเนิด เนื่องจาก (ระบุ)
 - () 1.1 ต้องการมีบุตรอีก
 - () 1.2 บิดา/มารดาไม่ให้คุมกำเนิด
 - () 1.3 สามี/เพื่อนชายไม่ให้คุมกำเนิด
 - () 1.4 กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีคุมกำเนิด
 - () 1.5 แยกทางกับสามี/เพื่อนชาย
 - () 1.6 อื่นๆ ระบุ.....
- () 2. คุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง
 - () 2.1 ถุงยางอนามัย
 - () 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด
 - () 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด
 - () 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน
 - () 2.5 ห่วงอนามัย
 - () 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด
 - () 2.7 นักระยะปลอดภัย
 - () 2.8 หลั่งภายนอก
 - () 2.9 ใช้ถุงยางอนามัย ร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราว ได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย, ยาฝังคุมกำเนิด
- () 3. ยังไม่ได้วางแผน
- () 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

38. ช่วงคลอทด่านใช้สิทธิ์การรักษาประเภทใด

- () 1. หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง)
- () 2. สิทธิข้าราชการ
- () 3. ประกันสังคม
- () 4. ประกันสุขภาพเอกชน
- () 5. หลักประกันสุขภาพต่างด้าว
- () 6. ชำระเงินเอง
- () 7. อื่นๆ ระบุ.....
- () 8. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.5 แผนการดำเนินชีวิตหลังคลอทด

39. ท่าน และครอบครัวมีการวางแผนการเลี้ยงดูบุตรอย่างไร? (ผู้เลี้ยงดูหลัก)

- () 1. เลี้ยงด้วยตัวเอง
- () 2. สามี/เพื่อนชาย
- () 3. ให้บิดา มารดาหรือญาติเลี้ยง
- () 4. ให้บิดา มารดาหรือญาติ ฝ่ายชายเลี้ยง
- () 5. ยกให้ผู้อื่น
- () 6. ยังไม่ได้วางแผน
- () 7. อื่นๆ ระบุ.....
- () 8. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

40. ท่านวางแผนชีวิตหลังคลอทดบุตรอย่างไร? (แผนหลัก)

- () 1. กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม
- () 2. ย้ายไปเรียนสถานศึกษาอื่น เนื่องจาก.....
- () 3. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ
- () 4. อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร
- () 5. ทำงาน ระบุ
- () 6. อื่นๆ ระบุ
- () 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 3 ความต้องการความช่วยเหลือด้านต่างๆ

41. ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านไหนบ้าง ในระยะตั้งครรภ์

- () 1. ไม่ต้องการ
- () 2. ต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 2.1 เป็นผู้แจ้งการตั้งครรภ์แก่ บิดา-มารดา/ผู้ปกครอง และพูดคุยเพื่อให้ยอมรับการตั้งครรภ์
- () 2.2 ประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการเรียนต่อ
- () 2.3 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์
- () 2.4 การประกอบอาชีพระหว่างตั้งครรภ์
- () 2.5 ค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และคลอด
- () 2.6 ที่พักระหว่างตั้งครรภ์และคลอด
- () 2.7 รับคำปรึกษาทางสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด, วิตกกังวล, ซึมเศร้า ฯลฯ
- () 2.8 อื่นๆ ระบุ.....

42. ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านไหนบ้าง ในระยะหลังคลอด

- () 1. ไม่ต้องการ
- () 2. ต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร

- () 2.2 ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด
- () 2.3 ประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการศึกษาต่อ
- () 2.4 การประกอบอาชีพหลังคลอด
- () 2.5 ค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร
- () 2.6 ที่พักหลังคลอด
- () 2.7 จัดหาผู้รับอุปการะบุตร
- () 2.8 รับคำปรึกษาด้านสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด, วิตกกังวล, ซึมเศร้า ฯลฯ
- () 2.9 อื่นๆ ระบุ.....

แบบสอบถาม

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดตรวจหลังคลอดหรือมารับบริการหลังคลอด Teenage Pregnancy Surveillance (PP)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครแม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์และบริการตรวจหลังคลอด (ในที่นี้ใช้คำว่า “อาสาสมัคร”) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปประกอบการจัดทำแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น
2. ก่อนทำการตอบแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลโปรดชี้แจงให้อาสาสมัครเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั้งหมดจะถือเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเป็นภาพรวมของผลการศึกษาเท่านั้น การยินยอมหรือไม่ยินยอมตอบแบบสอบถาม จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแผนการรักษาของแพทย์แต่อย่างใด
3. ทำการเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่ยินยอม โดยอาสาสมัครจะต้องลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมโดยสมัครใจก่อนจะทำการตอบแบบสอบถามเอง หรือเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลเป็นผู้เก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม ในกรณีที่อาสาสมัครไม่สามารถตอบแบบสอบถามด้วยตนเองได้
4. เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลควรเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับอาสาสมัครก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล แนะนำความเป็นมาของโครงการ ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การเก็บรักษาความลับ และมีอิสระในการตอบ ในระหว่างการตอบแบบสอบถามคำถามใดที่ไม่ยินดีตอบสามารถข้ามไปได้
5. ในระหว่างการตอบแบบสอบถาม อาสาสมัครสามารถสอบถามประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับคำถามได้ และอนุญาตให้ยุติการตอบได้เมื่อไม่ต้องการตอบคำถามต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

1. แบบสอบถามหมายเลข
2. ชื่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
3. ชื่อ-สกุล เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล.....
ตำแหน่ง.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น บุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ การดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น

1. อายุของท่าน.....ปี (อายุเต็ม)
2. สัญชาติ

() 1. ไทย	() 2. ลาว
() 3. เมียนมาร์	() 4. กัมพูชา
() 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....	() 6. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

3. ศาสนา

- () 1. พุทธ () 2. คริสต์
 () 3. อิสลาม () 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
 () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

4. สถานภาพสมรส

- () 1. โสด
 () 2. คู่ (ปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน)
 () 2.1 จดทะเบียนสมรส
 () 2.2 ไม่ได้จดทะเบียนสมรส
 () 3. หย่า/แยกกันอยู่/เลิกกัน
 () 4. หม้าย
 () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

5. อาชีพของท่านก่อนตั้งครรถ์ (เลือกตอบได้เพียง 1 ข้อ)

*ถ้าตอบข้อ 1-2 ให้ทำต่อข้อ 6

- () 1. นักเรียน/นักศึกษา ระบุระดับการศึกษา.....
 () 2. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ

*ถ้าตอบข้อ 3-11 ให้ข้ามไปตอบข้อ 7

- () 3. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน
 () 4. รับจ้างทั่วไป
 () 5. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 () 6. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)
 () 7. รัฐวิสาหกิจ
 () 8. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
 () 9. เกษตรกร
 () 10. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
 () 11. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

6. สถานะการศึกษาของท่านในปัจจุบัน

*ถ้าตอบข้อ 1 – 3 ให้ข้ามไปทำต่อข้อ 8

- () 1. ยังเรียนในสถานศึกษาเดิม
 () 2. ย้ายสถานศึกษาเนื่องจาก.....
 () 3. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ

*ถ้าตอบข้อ 4 - 7 ให้ทำข้อ 7 ต่อ

- () 4. พักการศึกษาชั่วคราว
 () 5. หยุดเรียน/ ลาออก
 () 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
 () 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

7. อาชีพของท่านในปัจจุบัน

- () 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน
 () 2. รับจ้างทั่วไป

- () 3. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- () 4. ลูกจ้าง ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)
- () 5. รัฐวิสาหกิจ
- () 6. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
- () 7. เกษตรกร
- () 8. อื่น ๆ โปรดระบุ
- () 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

8. รายได้ต่อเดือนของท่าน

- () 1. มี ระบุ
 - () 1.1 จากการทำงานบาท/เดือน
 - () 1.2 จากพ่อแม่/ผู้ปกครองของตนเองบาท/เดือน
 - () 1.3 จากสามี/เพื่อนชายบาท/เดือน
 - () 1.4 อื่นๆ โปรดระบุบาท/เดือน
- () 2. ไม่มี
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.2 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลในครอบครัว

9. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่านในปัจจุบัน

- () 1. อยู่กับบิดาและมารดา
- () 2. อยู่กับบิดา
- () 3. อยู่กับมารดา
- () 4. อยู่กับญาติพี่น้อง
- () 5. อยู่กับเพื่อน
- () 6. อยู่กับคู่รัก/สามี
- () ๗. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี
- () ๘. อยู่ตามลำพัง
- () ๙. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () ๑๐. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

10. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่านก่อนตั้งครรภ์

- () 1. อยู่กับบิดาและมารดา
- () 2. อยู่กับบิดา
- () 3. อยู่กับมารดา
- () 4. อยู่กับญาติพี่น้อง
- () 5. อยู่กับเพื่อน
- () 6. อยู่กับคู่รัก/สามี
- () ๗. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี
- () ๘. อยู่ตามลำพัง
- () ๙. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () ๑๐. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

11. สถานภาพสมรสของบิดามารดาของท่านในปัจจุบัน

- () 1. บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
- () 2. บิดามารดาแยกกันอยู่ (ทำงานคนละที่)

- () 3. หย่าร้าง
- () 4. บิดาเสียชีวิต
- () 5. มารดาเสียชีวิต
- () 6. บิดาและมารดาเสียชีวิต
- () 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

12. ความอบอุ่นในครอบครัว

- () 1. อบอุ่น
- () 2. ไม่อบอุ่น
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

13. อายุของมารดา

1. อายุมารดาของท่านในปัจจุบัน
 - () 1.1 ทราบ ระบุ ปี (อายุเต็ม)
 - () 1.2 ไม่ทราบ
 - () 1.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล
2. อายุมารดาของท่านเมื่อมีบุตรคนแรก
 - () 2.1 ทราบ ระบุ ปี (อายุเต็ม)
 - () 2.2 ไม่ทราบ
 - () 2.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล

14. อายุของสามีหรือเพื่อนชาย (พ่อของเด็ก)

- () 1. ทราบ โปรดระบุ..... ปี (อายุเต็ม)
- () 2. ไม่ทราบ
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

15. อาชีพหลักของสามีหรือเพื่อนชายในปัจจุบัน

- () 1. นักเรียน/นักศึกษา ระบุระดับการศึกษา.....
- () 2. ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- () 3. รับจ้างทั่วไป
- () 4. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- () 5. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)
- () 6. รัฐวิสาหกิจ
- () 7. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
- () 8. เกษตรกร
- () 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 10. ไม่ทราบ
- () 11. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

16. รายได้ต่อเดือนของสามีหรือเพื่อนชาย

- () 1. มี ประมาณ..... บาท/เดือน
- () 2. ไม่มี
- () 3. ไม่ทราบ
- () 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.3 ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์

17. การตั้งครรภ์ครั้งนี้ ท่านตั้งใจให้เกิดขึ้นหรือไม่

- () 1. ตั้งใจ (ไม่ต้องทำข้อ 18) () 2. ไม่ตั้งใจ () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

18. ก่อนตั้งครรภ์ครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดใดๆ หรือไม่ (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

- () 1. ไม่ได้คุมกำเนิด เนื่องจาก (โปรดระบุ) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1.1 ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด
 - () 1.2 มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ
 - () 1.3 ถูกบังคับขืนใจ
 - () 1.4 เคยคุมกำเนิดแต่มีภาวะแทรกซ้อน
 - () 1.5 มีเพศสัมพันธ์ในขณะที่มีประจำเดือน
 - () 1.6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 2. คุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 2.1 ถุงยางอนามัย
 - () 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด
 - () 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด
 - () 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน
 - () 2.5 ห่วงอนามัย
 - () 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด
 - () 2.7 นีบระยะปลอดภยัน
 - () 2.8 หลังภายนอก
 - () 2.9 ใช้ถุงยางอนามัย ร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราว หรือกึ่งถาวร
- ดังต่อไปนี้ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย และยาฝังคุมกำเนิด
- () 2.10 อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

19. ก่อนการตั้งครรภ์ท่านเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

- () 1. ไม่เคยดื่ม
- () 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
- () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
- () 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
- () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

20. ก่อนการตั้งครรภ์ท่านสูบบุหรี่หรือไม่

- () 1. ไม่เคยสูบ
- () 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
- () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
- () 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
- () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

21. สามีหรือเพื่อนชายของท่านดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

- () 1. ไม่เคยดื่ม
 () 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
 () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
 () 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
 () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

22. สามีหรือเพื่อนชายของท่านสูบบุหรี่หรือไม่

- () 1. ไม่เคยสูบ
 () 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
 () 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
 () 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
 () 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

23. ท่านมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันที่เคยตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

- () 1. มี () 2. ไม่มี () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

24. ท่านมีญาติพี่น้องที่เคยตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

- () 1. มี () 2. ไม่มี () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.4 การดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

(2.4.1) ข้อมูลข้อมูลการฝากครรภ์

25. จำนวนการตั้งครรภ์..... ครั้ง
 26. ตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุ..... ปี (อายุเต็ม)
 27. จำนวนการคลอด..... ครั้ง
 28. จำนวนการแท้ง..... ครั้ง
 29. จำนวนบุตรมีชีวิตรอด..... คน
 30. บุตรคนสุดท้ายอายุ..... ปี เดือน
 31. ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์..... สัปดาห์

(2.4.2) การดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

32. ตอนที่ท่านทราบว่าตั้งครรภ์ ท่านบอกใครเป็นคนแรก (เลือกตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- () 1. ไม่บอกใคร
 () 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของตนเอง
 () 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
 () 4. สามี/เพื่อนชาย
 () 5. เพื่อน
 () 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น
 () 7. ครูอาจารย์
 () 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
 () 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

33. ตอนที่ท่านทราบว่าตั้งครรภ์ ท่านปรึกษาใครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ไม่ปรึกษาใคร
- () 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง
- () 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
- () 4. สามี/เพื่อนชาย
- () 5. เพื่อน
- () 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น
- () 7. ครูอาจารย์
- () 8. สายด่วนสุขภาพ
- () 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

34. ผู้ที่ให้การดูแลท่านในขณะที่ตั้งครรภ์ครั้งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ไม่มี
- () 2. สามี/เพื่อนชาย
- () 3. บิดามารดา ของตนเอง
- () 4. บิดามารดา ฝ่ายชาย
- () 5. ญาติพี่น้องของตนเอง
- () 6. ญาติพี่น้อง ฝ่ายชาย
- () 7. เพื่อน
- () 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

35. ท่านคลอดที่ไหน ระบุ.....

ส่วนที่ 2.5 การดำเนินชีวิตหลังคลอด

36. ผู้ที่เป็นหลักในการเลี้ยงดูทารกคือใคร (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

- () 1. ตัวเอง
- () 2. สามี/เพื่อนชาย
- () 3. บิดา มารดาหรือญาติของตนเอง
- () 4. บิดา มารดาหรือญาติของฝ่ายชาย
- () 5. ยกให้ผู้อื่น
- () 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

37. นอกจากผู้เลี้ยงดูหลักในข้อ 36 แล้ว มีใครเป็นผู้เหลือดูแลบุตรอีกบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ตัวเอง
- () 2. บิดาและมารดาของตนเอง
- () 3. บิดาและมารดาของฝ่ายชาย
- () 4. ญาติพี่น้องตนเอง
- () 5. ญาติพี่น้อง ฝ่ายชาย
- () 6. เพื่อน
- () 7. คู่รัก/สามี
- () 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

38. การดำเนินชีวิตของท่านหลังคลอดบุตรเป็นอย่างไร (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- () 1. กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม
- () 2. ย้ายไปเรียนสถานศึกษาอื่น เนื่องจาก.....
- () 3. เรียนการศึกษานอกโรงเรียน
- () 4. อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร
- () 5. ทำงาน (โปรดระบุประเภทงาน).....
- () 6. อื่น ๆ โปรดระบุ
- () 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 3 ข้อมูลของมารดาและทารก

39. คลอดวันที่.....

40. อายุครรภ์ขณะที่คลอด..... สัปดาห์

41. วิธีการคลอด

- () 1. คลอดปกติทางช่องคลอด
- () 2. ใช้เครื่องดูดสุญญากาศ
- () 3. ผ่าตัดออกทางหน้าท้อง
- () 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

42. ภาวะแทรกซ้อนของแม่ระยะฝากครรภ์

- () 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน
- () 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....
- () 3. ไม่มีข้อมูล

43. ภาวะแทรกซ้อนของแม่ระหว่างคลอด

- () 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน
- () 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....
- () 3. ไม่มีข้อมูล

44. ภาวะแทรกซ้อนของแม่หลังคลอด

- () 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน
- () 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....
- () 3. ไม่มีข้อมูล

45. น้ำหนักทารกแรกเกิด..... กรัม

46. น้ำหนักทารกในปัจจุบัน..... กรัม

47. APGAR score

- () 1. ที่ 1 นาที.....
- () 2. ที่ 5 นาที.....
- () 3. ไม่มีข้อมูล

48. ภาวะแทรกซ้อนของทารกแรกคลอด (ภายใน 7 วันหลังคลอด)

- () 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน
- () 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....
- () 3. ไม่มีข้อมูล

49. ภาวะสุขภาพของทารกในปัจจุบัน

- () 1. แข็งแรงสมบูรณ์
- () 2. ผิดปกติ โปรดระบุ.....
- () 3. ไม่มีข้อมูล

50. ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว (ตั้งแต่คลอดจนถึงวันที่มารับบริการหลังคลอด)

- () 1. ใช่
- () 2. ไม่ใช่ เนื่องจาก.....
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

51. ปัจจุบันท่านคุมกำเนิดด้วยวิธีใด (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- () 1. ไม่คุมกำเนิด เนื่องจาก (โปรดระบุ) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1.1 ต้องการมีบุตรอีก
 - () 1.2 บิดา/มารดาไม่ให้คุมกำเนิด
 - () 1.3 สามี/เพื่อนชายไม่ให้คุมกำเนิด
 - () 1.4 กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีคุมกำเนิด
 - () 1.5 แยกทางกับสามี/เพื่อนชาย
 - () 1.6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- () 2. ได้คุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 2.1 ถุงยางอนามัย
 - () 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด
 - () 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด
 - () 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน
 - () 2.5 ห่วงอนามัย
 - () 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด
 - () 2.7 นักระยะปลอดภัย
 - () 2.8 หลังภายนอก
 - () 2.9 ใช้ถุงยางอนามัย ร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราวหรือกึ่งถาวร
 - ดังต่อไปนี้ ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย แล้วยาฝังคุมกำเนิด
 - () 2.10 อื่นๆ ระบุ.....
- () 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

52. ท่านสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรได้หรือไม่

- () 1. ได้ ในเรื่องใดต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1.1 การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่
 - () 1.2 การส่งเสริมพัฒนาการ
 - () 1.3 การสังเกตอาการผิดปกติของบุตร
 - () 1.4 การพาไปรับวัคซีนตามนัด
- () 2. ไม่ได้ เนื่องจาก.....
- () 3. ไม่ได้เลี้ยงดูเอง
- () 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

53. ท่านมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองหรือไม่

- () 1. ได้
- () 2. ไม่มั่นใจ เนื่องจาก.....
- () 3. ไม่ได้เลี้ยงลูกเอง
- () 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข